

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA FINANČÍ

Srovnání konkurenceschopnosti bankovního sektoru v ČR a SR

Comparision of competitiveness in banking system in the Czech and Slovak Republic

Student: Bc. Lucie Červinková

Vedoucí diplomové práce: Ing. Dana Forišková, Ph.D.

Ostrava 2010

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra financí

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Lucie Červinková**
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202T010 Finance
Specializace: 00 Finance
Téma: Srovnání konkurenceschopnosti bankovního sektoru v ČR a SR
Comparison of competitiveness in banking system in the Czech and Slovak Republic

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Struktura bankovního sektoru a její vliv na konkurenceschopnost v bankovníctví
 3. Analýza konkurenceschopnosti a její dopad na bankovní sektor
 4. Měření konkurenceschopnosti bankovního sektoru v České a Slovenské republice a zhodnocení výsledků
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

ALLEN, F.; GALE, D. *Comparing Financial Systems*. Cambridge, London: MIT Press, 2000. ISBN 0-262-01177-8.
KAŠPAROVSKÁ, V. a kol. *Řízení obchodních bank*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 339 s. ISBN 80-7179-381-7.
POLOUČEK, S. a kol. *Bankovníctví*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 716 s. ISBN 80-7179-462-7.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Dana Forišková, Ph.D.**

Datum zadání: 20.11.2009

Datum odevzdání: 30.04.2010

Ing. Iveta Ratmanová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci včetně příloh vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny podklady i literaturu.“

V Ostravě 30. dubna 2010

.....
Bc. Lucie Červinková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí diplomové práce paní Ing. Daně Foriškové, Ph. D. za cenné rady, připomínky a odborné vedení při psaní této práce.

Obsah

1 Úvod	3
2 Struktura bankovního systému a její vliv na konkurenceschopnost v bankovníctví.....	4
2.1 Charakteristika a rozdělení bankovního systému	4
2.2 Faktory ovlivňující strukturu finančního sektoru	7
2.3 Struktura bankovního systému v ČR a SR	9
2.3.1 Struktura bankovního sektoru v ČR	10
2.3.2 Současnost českého bankovního trhu.....	12
2.3.2 Struktura bankovního sektoru na Slovensku	15
2.4 Zhodnocení českého a slovenského bankovního trhu	20
3 Analýza konkurenceschopnosti a její dopad na bankovní sektor.....	21
3.1 Teoretické pojetí konkurence	21
3.2 Dokonalá a nedokonalá konkurence na bankovním trhu	22
3.3 Vztah mezi konkurencí a koncentrací bankovního prostředí	25
3.3.1 Úroveň konkurenceschopnosti na českém bankovním trhu v 90. letech	27
3.3.2 Koncentrace v bankovníctví.....	28
4 Měření konkurenceschopnosti v České a Slovenské republice a zhodnocení výsledků	32
4.1 Způsoby měření konkurence na bankovním trhu	33
4.2 Indexy koncentrace	35
4.3 Měření konkurenceschopnosti bankovního sektoru v ČR.....	39
4.3.1 Analýza bankovního sektoru ve sledovaném období 2006-2008.....	39
4.3.2 Měření koncentrace na trhu celkových aktiv	42
4.3.3 Měření míry koncentrace na trhu poskytnutých úvěrů.....	47
4.3.4 Měření míry koncentrace na trhu přijatých depozit	50
4.4 Zhodnocení konkurence na českém bankovním sektoru.....	54
4.5 Měření konkurenceschopnosti na slovenském bankovním trhu	55
4.5.1 Analýza slovenského bankovního sektoru v letech 2006-2008	55

4.5.2 Měření koncentrace na trhu celkových aktiv pro slovenský bankovní sektor	58
4.5.3 Měření koncentrace na trhu poskytnutých úvěrů	61
4.5.4 Měření koncentrace na trhu přijatých depozit.....	64
4.6 Zhodnocení konkurence na slovenském bankovním sektoru.....	68
4.7 Srovnání konkurenceschopnosti na českém a slovenském bankovním trhu.....	68
5 Závěr.....	72
Seznam použité literatury.....	74
Seznam zkratk	
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
Seznam příloh	

1 Úvod

Mezi nejdůležitější prvky, které charakterizují každou tržní ekonomiku, bezesporu patří především kvalitní a stabilní bankovní systém. Na kvalitním a stabilním bankovním systému se podílí v převážné míře centrální orgán dohledu, který stanovuje regulační pravidla pro bankovní instituce působící na daném území. Dalším významným prvkem, důležitým pro efektivní a plnohodnotný bankovní systém, je především přítomnost konkurence na bankovním trhu.

Vytváření vhodných podmínek pro rozvoj konkurence je v rukou centrálních bank jednotlivých států. Existence konkurence na bankovním trhu je velmi důležitým a žádoucím faktorem, který motivuje bankovní subjekty dosáhnout co nejlepších výsledků a řadit se mezi nejlepší poskytovatele bankovních služeb. Na straně bankovních subjektů má konkurence pozitivní vliv na zefektivnění činností bankovních institucí. Na straně druhé, tedy na straně klientů, je existence konkurence nesmírně důležitá, především jako ochrana před zvyšováním cen bankovních služeb.

Cílem diplomové práce bude provést srovnání konkurenceschopnosti bankovního sektoru v České a Slovenské republice. Za použití indexů pro stanovení úrovně konkurenceschopnosti na bankovním trhu určit o jaké prostředí se jedná, zhodnotit dosažené výsledky a porovnat úroveň vývoje konkurence na jednotlivých bankovních trzích.

V *druhé kapitole* bude charakterizována struktura bankovního systému z pohledu teoretického. Také budou v této části popsány faktory ovlivňující strukturu bankovního systému a následně bude popsána současná struktura bankovního systému v České i Slovenské republice.

Teoretické pojetí konkurence a úrovně koncentrace na trhu bude popsáno ve *třetí kapitole*. Zde budou definovány základní pojmy a obecné předpoklady konkurence dle uznávaných ekonomů. Dále bude zjišťována závislost mezi konkurečním prostředím a bankovním sektorem.

Problematika měření konkurenceschopnosti na českém a slovenském bankovním sektoru společně s jednotlivými možnostmi pro výpočet konkurenceschopnosti bude stěžejní součástí *čtvrté kapitoly*. Poté pomocí vybraného indexu pro výpočet konkurenceschopnosti na bankovních trzích budou vypočteny hodnoty pro český a slovenský bankovní sektor. Tyto dva bankovní sektory budou navzájem porovnány a bude zhodnocen vývoj konkurence na jednotlivých trzích.

2 Struktura bankovního systému a její vliv na konkurenceschopnost v bankovníctví

2.1 Charakteristika a rozdělení bankovního systému

V tržní ekonomice hraje významnou roli bankovní sektor. Jeho kvalita a správné fungování významně ovlivňuje ekonomickou stabilitu státu. Vzhledem ke specifickému postavení bankovních institucí je třeba klást důraz na bezpečnost fungování systému. Z tohoto důvodu došlo v tržních ekonomikách k poznání, že je třeba bankovníctví, jakožto formu podnikání, jistým způsobem regulovat. Požadavky kladené na bezpečný bankovní systém vedly k založení instituce bankovního dohledu. Postupem času se tato instituce stala součástí institucionální složky ekonomiky, do které se řadí jednotlivé bankovní instituce.

Bankovní systém lze rozčlenit na jednostupňový a dvoustupňový. V jednostupňovém systému provádí veškeré operace pouze jedna (centrální) banka. Mohou zde působit i jiné banky, které jsou specializované na úzce vymezený rozsah činnosti, ale podléhají rozhodnutím centrální banky. Jenostupňový systém je specifický především pro centrálně plánovanou ekonomiku. Ve dvoustupňovém systému existuje jak centrální banka tak banky obchodní. Centrální banka zde plní funkci emitenta peněz a reguluje činnost bank. Dvoustupňový systém je charakteristický pro tržní ekonomiky. Toto rozdělení představuje funkční složku bankovního sektoru. Vznik dvoustupňového systému tak urychlil rozvoj obchodního bankovníctví a rozšířil nabídku produktů a služeb. V současné době existuje v tržních ekonomikách systém dvoustupňový. Jednostupňový systém tak přetrvává v centrálně plánovaných ekonomikách. Po roce 1993 vznikla v ČR i na Slovensku Česká národní banka a Národná banka Slovenska, jako orgán bankovního dohledu. Úkolem orgánu bankovního dohledu by měla být především podpora tržní disciplíny, konkurenceschopnosti bank, prosazování kvalitního řízení bank a také předcházení systémovým krizím.

Struktura bankovního systému je tedy ovlivněna třemi faktory:

- především *legislativou* dané země,
- *regulujícím orgánem*, který nastaví pravidla pro vstup do bankovního sektoru a
- *historií* dané země.

Legislativa dané země také mimo jiné určuje podmínky pro zakládání bank a jejich poboček. V některých zemích převažuje velký počet bank, např. v USA, tzv. unitární systém, v jiných zemích naopak dominuje malý počet velkých bank, které zakládají své pobočky, jako je tomu např. v ČR, SR, Kanadě, Británii. Tento systém lze označit jako pobočkový. Mohlo by se zdát, že zvyšování počtu nově vzniklých bank je výsledkem velmi dobrého konkurenčního prostředí, ale není tomu tak. Zde hraje roli právě legislativa dané země, která povoluje zakládání poboček mateřských bank.

Centrální banka jako orgán dohledu stanoví především pravidla pro zakládání bank, povinnost minimálního základního kapitálu, prověřuje původ kapitálu, zda nepochází z nezákonných praktik, také se prověřují osoby ve vedení banky. Rozhoduje také o působnosti zahraničních bank na tuzemském trhu, uděluje licence zahraničním bankám, které si chtějí na daném území otevřít své pobočky za předpokladu splnění všech podmínek stanovených orgánem dohledu. Dále může centrální banka taktéž oddělit investiční banky od obchodních bank.

Jako poslední faktor, který ovlivňuje strukturu bankovního systému je *historie dané země*. Tento pojem zahrnuje ochotu lidí kupovat dané produkty. Zda mají občané daného státu důvěru v bankovní systém. Nebo také například na co jsou zvyklé podniky v dané zemi pro získání potřebné finanční částky, zda jsou dávají přednost vydávat akcie nebo si půjčují úvěr u bankovních institucí.

Nelze jednoznačně tvrdit, že velké banky mají větší výhodu než banky malé. Důležitá je volba strategie a diferenciací banky. Velké banky mají jistou konkurenční výhodu, co se týče důvěry. Klienti dávají většinou spíše přednost kapitálově silným bankám, bankám s dobrým jménem a tradicí před nově založenými a méně kapitálově vybavenými bankami. Přeci jen velké banky jsou schopny poskytovat svým klientům úvěry vyšších finančních částek, které by jim menší banky nemohly poskytnout. Pro velké banky je také jednodušší nabízet širší paletu produktů a služeb jak pro drobné tak velké klienty. Velké banky také

mohou získat levnější zdroje od klientů, díky tomu, že se snaží pokrýt celé území sítí poboček a filiálek apod. Strategie, jejíž cílem je pokrýt celé území pobočkami, se nazývá „*carpet cover*“. Na druhé straně také v rámci této strategie musí banky poskytovat širokou škálu bankovních služeb a produktů svým klientům, a to jak domácnostem tak i malému a střednímu podnikání. Pokud by tato zvolená strategie měla být efektivní, je její nezbytnou součástí drobné bankovníctví a klientský přístup.¹ Kapitálově silně vybavené velké banky jsou schopny vytvořit širokou síť poboček. Banky se tak chrání před malými bankami a vytváření poboček také představuje jistou bariéru vstupu pro zahraniční banky. V posledních letech byl bankovní sektor také ovlivněn vlnou fúzí a akvizic. Právě fúze jednotlivých bank tak posílily ještě více pozice velkých bank.

Výše uvedené výhody velkých bank ale neohrožují existenci malých bank. Pro zajištění efektivnosti malých bank je třeba zvolit jistý druh specializace. Malé banky mohou využít ve svůj prospěch větší specializaci, a to buď v oblasti produktové, teritoriální či klientské. Jako specifický příklad specializace v bankovním sektoru lze uvést švýcarské bankovníctví, které se orientuje na movitou drobnou klientelu. Existence konkurence mezi bankami nutí banky přizpůsobovat se klientům, ale také sledovat své náklady, to vše činit tak, aby jejich výsledky byly co nejefektivnější. V rámci efektivity provádí banky analýzy jednotlivých regionů z hlediska návratnosti úvěrů a investic, z hlediska úspěšnosti prosazení se na bankovním trhu daného regionu, tržní atraktivitě apod.

S rozvojem trhu a se snahou vyhovět široké klientele přichází s novými nabídkami produktů a služeb také nebankovní finanční i nefinanční instituce, prodejci a zprostředkovatelé, kteří dokáží taktéž využít svých výhod oproti bankám. Nebo využívají spolupráce s jednotlivými institucemi jako různé formy bankopojištění.

Navzdory tomu, že je finanční sektor tvořen jak bankovním tak i nebankovním sektorem, rozhodující roli hraje přeci jen sektor bankovní. Druhým významným segmentem je pak oblast pojišťovnictví.

Závěrem lze konstatovat, že bankovní sektor je v každé zemi tvořen různým počtem bank a jejich pobočkami, specializací bank a vlastnickou strukturou.

¹ Viz Polouček. Peníze, banky, finanční trhy. 2009.

2.2 Faktory ovlivňující strukturu finančního sektoru

Velikost finančních subjektů stejně jako jejich podíl na finančním trhu jsou ovlivněny hned několik faktory: ekonomickými, technickými, politickými, atd. Finanční sektor je pak ovlivněn převážně těmi ekonomickými faktory, jakou jsou změny úrokových sazeb, změny úrovně cen. Mezi nejvýznamnější faktory, které se podílí na změně struktury finančních systému bezesporu patří *internacionalizace a globalizace*.

Internacionalizace je charakteristickým rysem vývoje světové ekonomiky. Lze pozorovat celou řadu projevů internacionalizace v oblasti finančních produktů. Téměř ve všech ekonomicky vyspělých zemích můžeme sledovat rostoucí trend v oblasti aktiv banky. Roste podíl aktiv zahraničních bank na celkových aktivech všech bank působících na daném území. Jednotlivé projevy internacionalizace jsou však velmi nerovnoměrné, záleží na několika faktorech, především na velikosti bank, rozdílně postihne proces internacionalizace malé a velké banky, dále je třeba brát v úvahu i sídlo banky. Bezesporu významné postavení zastává Londýn, který je centrem světového bankovníctví. Velmi intenzivně probíhá internacionalizace především v rámci vytváření společného finančního trhu EU.

V této souvislosti jsou rozlišovány tři oblasti finančního trhu:

- bankovníctví,
- obchodování s cennými papíry,
- pohyb kapitálu.²

Ve všech třech oblastech dochází v posledních letech ke sjednocování legislativy, pravidel regulace ale i dohledu. S vytvářením volného trhu je spojen hlavně volný pohyb kapitálu a zboží. Proces internacionalizace a liberalizace přináší zároveň nové podmínky pro vytváření společných pravidel dohledu a regulace na propojených finančních trzích. Je důležité, aby se země, které tvoří společný evropský trh sjednotily, a to v oblasti účetnictví díky mezinárodním standardům, což usnadní pohyb zboží a peněz v rámci EU, ale také v oblasti legislativy, v informování veřejnosti, apod.

² Viz Petrjánošová. Bankovníctví II. 2000

Proces internacionalizace je provázen současně probíhající globalizací. Globalizace se na rozdíl od internacionalizace zabývá i uzavřenými ekonomikami. Také konkurečnost mezinárodního i domácího prostředí je důsledkem globalizace. Privatizační procesy, ke kterým dochází v jednotlivých zemích, umocňují proces globalizace společně se snahou o odtranění monopolních praktik. Díky globalizaci také dochází ke snižování nákladů na komunikaci zavedením informačních technologií. Tímto byly překonány časové a prostorové bariéry a byly tak odtraněny hranice, které dříve oddělovaly národní trhy.

K odstraňování bariér nedochází pouze uvnitř země či mezi zeměmi, ale také mezi produkty, což má kladný vliv na konkurečnost ekonomického prostředí. Proces globalizace také spustil vlnu expanzí nadnárodních společností na dynamicky rostoucí trhy. Zároveň se spustila vlna fúzí a akvizic mimo národní hranice, která je charakteristická také pro český a slovenský bankovní trh.

Za jádro celého globalizačního procesu je považován především tok přímých investic, což značí finanční charakter globalizace. Došlo k vytvoření trhů, které se vyznačují podobností v oblasti požadavků a faktorů úspěchu. Díky globalizaci mají investoři možnost dostat se k širší škále finančních dokumentů na různých trzích, což umožňuje ekonomikám získat větší objem finančních úspor. Od poloviny 70. let se také začíná prosazovat vytváření mezinárodních portfolií aktiv. A to jak investování do mezinárodních portfolií aktiv, tak oceňování kapitálových aktiv, determinace devizových kurzů nebo financování firem je velice ovlivněno probíhající globalizací.

Avšak pouze některé finanční produkty lze považovat za globální jako např. devizy, obchody s akciemi a dluhopisy, pojištění některých rizik velkých firem apod. Na tyto trhy mohou vstupovat finanční instituce z celého světa, pokud splní vstupní předpoklady. Pro globalizaci je důležité stabilní makroekonomické prostředí s odpovídající finanční stabilitou. Díky pokroku v používání technologií ve finančních institucích se také zvyšuje konkurenční pozice mezi jednotlivými firmami. Největšího úspěchu dosáhla elektronizace finančních služeb, která snížila nejdříve transakční náklady, dále pak personální a administrativní. Zároveň přispěla k růstu produktivity firmy a větší perspektivitě. Pokrok v oblasti technologií zároveň rozšířil prostor pro podnikání.

Jak již bylo uvedeno proces globalizace zasáhl do všech oblastí světových ekonomik. Stejně tak ovlivnil i český a slovenský bankovní sektor, který bude rozebrán v následující kapitole.

2.3 Struktura bankovního systému v ČR a SR

Bankovní systém v ČR se vyvíjel podobně jako bankovní systém na Slovensku. Do roku 1989 byl v centrálně plánovaných zemích jednostupňový systém. Při přechodu na tržní hospodářství musela projít bankovní soustava obou zemí radikálními změnami. Bylo třeba vyřešit otázku privatizace bankovních subjektů jak v ČR tak na Slovensku, především zbavit banky klasifikovaných úvěrů. Stát k vyřešení této problematiky využil varianty převést klasifikované úvěry do státem zřízených institucí.

Společně s privatizací Česko-slovenského bankovníctví bylo třeba provést i restrukturalizaci obou systémů. V procesu restrukturalizace došlo k oddělení emisního bankovníctví od obchodního bankovníctví, banky se tak staly se svými nabídkami služeb a produktů univerzálními bankami.³ Při přechodu z centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku tržní docházelo k růstu počtu bankovních míst, nejen bank, ale i poboček a pracovních míst. Po rozdělení ČSFR v roce 1993 byly založeny orgány dohledu (ČNB, NBS), které stanovovaly přísnější pravidla pro zakládání bank a jejich činnost. V tabulce 2.1 je zachycen počet a vlastnická struktura bank na českém a slovenském bankovním trhu po rozdělení ČSFR.

Tab. 2.1 Počet bankovních institucí v ČR a SR k 31.12.1993

Struktura bank dle majetkové účasti	Banky na území ČR	Banky na území SR
Státní peněžní ústavy	1	3
Banky s rozhodující státní maj. účastí	3	4
Banky s rozhodující tuzemskou maj. účastí	18	3
Banky se zahrani. maj. účastí	20	8
Pobočky zahrani. bank	7	10
Celkem počet bank	49 (bez stavebních spořitelů)	28

Zdroj: ČNB, Horvátová 2004., Ekonomická revue 2005.

³ Zdroj: Ekonomická revue. VŠB-TU Ostrava.

Centrální banky přijaly přísnější pravidla pro podnikání v bankovníctví. Zároveň bylo třeba řešit problémy s finančními závazky vzniklými v centrálně plánovaném hospodářství. Problémy vzniklé před rokem 1989, avšak stále přetrvávající, musely řešit obě země. V následujících dvou podkapitolách se budeme více zabývat jednotlivými bankovními systémy v ČR a SR.

Hlavní činností bankovního sektoru v ČR i SR je přijímání vkladů od klientů a poskytování úvěrů. Na rozdíl od amerického trhu, který je více orientován především na investiční bankovníctví, evropské banky jsou zaměřeny na obchodní bankovníctví. V postkomunistických zemích se neorientuje bankovní systém na obchody s cennými papíry vzhledem k nedostatečně rozvinutému kapitálovému trhu.

2.3.1 Struktura bankovního sektoru v ČR

Vývoj tuzemského bankovního sektoru po roce 1989

V roce 1990 existovalo v ČSFR asi 5 bank, ke konci roku pak 24, vývoj počtu bank se zvyšoval a na konci roku 1993 představoval 49 jak ukazuje tabulka 2.1. V České republice dochází po roce 1993, kdy vznikla Česká národní banka jako orgán dohledu, k redukci bankovních institucí. ČNB byla při udělování bankovních licencí opatrná, zpříšňovala své požadavky k udělování bankovních licencí a zahájení činností bank. V roce 1994 působilo na českém území asi 55 bank. V průběhu následujících let docházelo ke vzniku nových regulatorních pravidel, pravidel obezřetného chování bankovních institucí a především ke zpřísnění podmínek pro založení a správné fungování banky. Centrální banka zastávala názor, že pro český bankovní trh je počet bank dostatečný, a tak nechtěla udělovat licence zahraničním bankám. Do budoucna bylo třeba snížit počet bank. Proto bylo doporučováno zahraničním institucím provést fúze s již existujícími bankami. Stejně tak bylo důležité vést činnosti v bance efektivně a s co nejnižším vynaložením nákladů. Některé bankovní domy nedokázaly hospodařit efektivně, a proto postupně docházelo k jejich likvidaci. K 31.12.2009 má bankovní licenci 39 bank, jak můžeme vidět v tabulce 2.2.

Tab. 2.2 Počet bank dle vlastnictví na území ČR

Datum	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2009
Počet bank	37	37	37	39
Banky s rozhodující českou účastí	9	8	7	7
Banky s rozhodující zahraniční účastí	28	29	30	32

Zdroj: ČNB, http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/zakl_informace_o_fin_sektoru/banky/bs_ukazatele_tab01.html

Z výše uvedené tabulky lze vidět, že se počet bank na území ČR ustálil kolem 39 bank. Převážná většina bank je v současné době vlastněna zahraničními subjekty. Na rozdíl od roku 1994, kdy byla většina bank ve vlastnictví českých subjektů. Po dokončení privatizace velkých bank se stabilizovala vlastnická struktura a ve většině tržitivních ekonomik se počet bank výrazně snížil. Postupem času se počet bank stabilizoval. Do tuzemského bankovního sektoru vstoupily další zahraniční subjekty, které přinesly kvalitní know-how a širší nabídku produktů. Bankovní sektor v ČR zaznamenal rovněž proces koncentrace prostřednictvím fúzí a akvizic bankovních subjektů v zemích EU, které jsou součástí tuzemského bankovního sektoru. V České republice se proces koncentrace projevuje růstem významu středních bank, které rozvíjí svou činnost. Proces koncentrace je spjat s hlediskem efektivnosti i hlediskem konkurenceschopnosti (kap. 1.3).

K 31.12.2008 se na celkovém základním kapitálu bankovního sektoru podílel zahraniční kapitál zhruba 82%. Zastoupení zahraničního podílu v jednotlivých bankách bylo také významné, což lze vidět i v tabulce 2.2. Pouze v 5 bankách je kapitál tvořen domácím kapitálem (Hypoteční banka, J&T BANKA, Modrá pyramida stavební spořitelna a dvě státní banky Česká exportní banka a Českomoravská záruční a rozvojová banka). Zahraniční vlastníci kontrolovali na konci roku 2008 přes 97% celkové bilanční sumy.⁴

⁴ Zdroj: ČNB, Bankovní dohled 2008.

Pracovníci bankovního sektoru

V roce 2005 došlo k poklesu pracovníků bankovního sektoru o 620 zaměstnanců, avšak v daném období žádná z bank neukončila svou činnost. Počet zaměstnanců se snižoval z důvodu snižování nákladů. K redukci docházelo především u velkých bank, tento pokles byl součástí strategického záměru zvyšování efektivnosti bankovního podnikání.⁵ Počet pracovníků bank se v roce 2008 snížil o 2 200 osob na 39 003 osob. Především velké banky a střední banky snižovaly své stavy, naopak malé banky a pobočky zahraničních bank pro svůj rozvoj potřebovaly více zaměstnanců. Oproti poklesu počtu pracovních míst, vzrostl počet míst, které slouží k obsluze klientů, jak je zachyceno v následující tabulce.

Tab. 2.3 Počet pracovníků a obchodních míst na českém bankovním sektoru

	2004	2005	2006	2007	2008
Počet pracovníků	38 160	37 540	38 232	41 207	39 003
Počet obchodních míst	1 887	1 931	1 877	1 865	1 993
Počet pracovníků na 1 banku	1 114	1 089	1 033	1 114	1 083
Počet obyvatel na 1 banku (tis.)	292,0	284,8	278,0	280,6	282,9
Počet obyvatel na 1 pracovníka	267,8	273,1	269,1	251,9	268,2

Zdroj: http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/dnft_zpravy/download/dnft_2008_cz.pdf

Z tabulky 2.3 lze vidět, že v roce 2008 došlo ke snížení počtu zaměstnanců meziročně o 5,3 %, naopak bilanční suma bankovního sektoru se zvýšila o 7,9 %. Změna organizační struktury v souvislosti dokončováním fúzí měla vliv na pokles pracovníků.⁶

2.3.2 Současnost českého bankovního trhu

Větší pokles zaměstnanců byl zaznamenán v roce 2008, což bylo dáno celosvětovou finanční krizí. Některé banky byly nuceny propouštět z hlediska snižování nákladů. Nicméně vlna propouštění dle analytiků firmy Cyrrus teprve přijde, její výsledky se objeví ve statistikách za rok 2010. Ze čtyř největších bank se k redukci zaměstnanců hlásí ČSOB

⁵http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_sektor/analyticky_pub/download/bd_2005_c.pdf

⁶ Zdroj: ČNB, Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem.

a UniCredit Bank. ČSOB provádělo redukci pracovníků v oblasti administrativy a centrály, ve snižování počtu klientských pracovníků byly provedeny změny pouze minimální. Naproti tomu Komerční banka, Česká spořitelna a Raiffeisen banka počty pracovníků zvyšovaly. Banky se nechtějí zbavovat odborníků, které budou potřebovat až odezní recese.⁷

Navzdory finanční krizi některé banky rozšiřovaly počet svých poboček. Banky se v tomto období snaží nalákat klienty do svých poboček, na rozdíl od předchozích let, kdy se snažily o jednání s klienty cestou internetu či telefonu (počet poboček na českém bankovním trhu je uveden v tabulce 2.4). Otevírání nových kontaktních míst má především sloužit k poradenství. Přesto nelze očekávat velký boom v rozšiřování poboček, jedná se o ne příliš velké změny, pouze v desítkách či jednotkách. Většina bank považuje svou obchodní síť za stabilizovanou. Ve většině poboček nabízí veškeré služby svým klientům, u některých se může stát, že v případě poskytnutí hypotečního úvěru budou klienti směřováni do větších poboček nebo pozvou specialistu do své pobočky. Výjimku tvoří internetová mBank, ta se snaží minimalizovat potřebu klienta navštívit jejich pobočku, jako vhodnou alternativu nabízí prostředníka – kurýra.

Klienti bank jsou schopni převážnou většinu transakcí zvládnout i na dálku prostřednictvím internetového bankovníctví. Nicméně pokud se jedná o již zmíněnou hypotéku či spotřebitelský úvěr je třeba zavítat na pobočku kvůli ověření podpisu a totožnosti klienta, tomuto se zatím vyhnout nelze.⁸

Podle zprávy ČNB připadlo v roce 2008 na 1 obchodní místo přibližně 5,3 tis. obyvatel ČR. Produktivita bankovního sektoru měřená velikostí bilanční sumy obhospodařované jedním pracovníkem se neustále zvyšuje, na konci roku 2008 dosáhla hodnoty 103,7 mil.Kč, meziročně se zvýšila o 14%, což je výrazně nad úroveň inflace v ČR.⁹

⁷ http://www.financninoviny.cz/tema/index_view.php?id=384977

⁸ Článek z www.finance.idnes.cz, Banky rozšiřují počet poboček bez ohledu na finanční krizi.

⁹ Zpráva o dohledu nad finančním sektorem 2008, str. 69.

Níže uvedená tabulka 2.4 představuje počet poboček čtyř největších bank, které zabírají přední místa na českém bankovním trhu, k celkovému počtu poboček na domácím území.

Tab. 2.4: Počet poboček tuzemských bank za rok 2009

Banka	Počet poboček
Česká spořitelna	655
ČSOB	264
Komerční banka	394
UniCredit Bank	60
Ostatní banky* (bez stavebních spořitelen)	3 622
Celkem poboček	4 995

Zdroj: Internetové stránky jednotlivých bank, * největší položku činí počet poboček Poštovní spořitelny – zde připadá 3 300 pošt a 48 finančních center.

Pokud bereme v úvahu, že ČR má 10 467 524 obyvatel¹⁰, pak připadá na 1 pobočku asi 2 100 obyvatel. Pro čtyři největší banky, jejichž počet poboček je 1 373, pak připadá na 1 pobočku asi 7 624 obyvatel.

V tabulce 2.5 jsou zachyceny podíly jednotlivých skupin bank na celkových aktivech.

Tab. 2.5: Podíly jednotlivých skupin bank na celkových aktivech v %

Datum	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	30.9.2009
	AKTIVA CELKEM			
Bankovní sektor	100	100	100	100
Velké banky	61,37	61,73	59,97	57,94
Střední banky	9,34	10,3	11,45	13,38
Malé banky	4,29	4,39	5,08	5,48
Pobočky zahr.bank	12,56	12,38	13,03	12,45
Stavební spořitelny	12,45	11,2	10,47	10,75

Zdroj: http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/zakl_informace_o_fin_sektoru/banky/bs_ukazatele_tab07.html

Z výše uvedené tabulky je patrné, že více než 80% aktiv tvoří velké banky a pobočky zahraničních bank. Přestože došlo k celosvětové finanční krizi, která se začala projevovat v létě 2007 a propukla v roce 2008, český finanční sektor zůstal poměrně stabilní. Bankovní i nebankovní instituce si udržely poměrně vysokou ziskovost. Bankovní systém tak navzdory krizi nezaznamenal výrazné potíže s likviditou.

¹⁰ Zjištěno na stránkách Českého statistického úřadu, http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_lide

I když podíl zahraničního vlastnictví na domácích bankách je poměrně vysoký, řadí se český bankovní sektor mezi nezávislé na externím zahraničním financování. Důvodem této nezávislosti je také vysoký poměr vkladů na úvěrech, což přispívá také k dobré likviditě bank. Struktura vkladů a úvěru je zachycena v tabulce 2.6.

Tab. 2.6 Podíly jednotlivých skupin bank na hrubých úvěrech a vkladech klientů v %

Datum	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	30.9.2009
HRUBÉ ÚVĚRY CELKEM				
Bankovní sektor	100	100	100	100
Velké banky	58,71	56,45	53,56	52,78
Střední banky	15,98	17,03	18,04	19,05
Malé banky	5,63	5,99	6,39	6,91
Pobočky zahr.bank	10,26	10,7	11,39	8,96
Stavební spořitelny	9,41	9,82	10,62	12,29
VKLADY KLIENTŮ CELKEM				
Bankovní sektor	100	100	100	100
Velké banky	63,43	64,15	63,99	61,82
Střední banky	6,57	7,19	7,96	9,76
Malé banky	3,17	3,33	3,78	4,15
Pobočky zahr.bank	9,27	9,32	9,36	9,66
Stavební spořitelny	17,56	16,01	14,91	14,61

Zdroj: http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/zakl_informace_o_fin_sektoru/banky/bs_ukazatele_tab07.html

Na základě této tabulky lze vidět, že vklady klientů jednotlivých bank jsou vyšší než poskytnuté úvěry. Zároveň lze sledovat klesající trend v oblasti poskytování úvěrů, kdy se tuzemské banky chovají obezřetně při jejich poskytování. Při propuknutí finanční krize ve světě také české bankovní instituce více prověřovaly své klienty a poskytovaly méně úvěrů svým klientům, aby nedocházelo k nárůstu nesplácených úvěrů.

2.3.2 Struktura bankovního sektoru na Slovensku

Bankovní systém Slovenska má obdobné charakteristiky jako tuzemský, a to dvoustupňový systém, pobočkový, univerzální a vysoce otevřený.

Vývoj slovenského bankovního sektoru po roce 1989

Jak již bylo uvedeno obě ekonomiky byly do roku 1989 v režimu centrálně plánovaných ekonomik. Po roce 1989 působily jednotně jako ČSFR, měly jednu centrální banku a přecházely společně na tržní hospodářství. Po rozdělení ČSFR v roce 1993 vznikla Národní banka Slovenska, jako orgán dohledu bankovního sektoru na Slovensku a ČNB jako centrální banka pro Českou republiku. Stejně jako v České republice tak i banky na Slovensku potřebovaly provést restrukturalizaci bankovního sektoru. Stejně jako v ČR došlo po roce 1993 ke zpomalení růstu počtu bank díky regulativním opatřením centrální banky. Po dokončení procesu transformace bylo třeba také na Slovensku provést redukci bankovních institucí, zavést přísnější pravidla pro zakládání bank a pravidla pro obezřetné podnikání. Hlavní problémy jednotlivých bank se odrážely v ukazatelích kapitálové přiměřenosti, převládající státní vlastnictví v největších bankách a také nedostatečné finanční zdroje.

Dalším problémem Slovenska byly také klasifikované úvěry, jejich objem a podíl na celkových úvěrech byl v porovnání s ostatními zeměmi nízký. Postup Národní banky Slovenska (NBS) nebyl vůči povolování licencí novým bankovním subjektům tak striktní jako ČNB. Podobně jako v ČR také Slovensko se potýkalo s nedostatkem domácího kapitálu, proto byl považován jako nejvhodnější způsob provedení privitiazace velkých bank pomocí zahraničního kapitálu.

Podle zprávy OECD z roku 1996 se jednalo o konkrétní problémy slovenského bankovního sektoru, a to:

- vysokou koncentraci poskytovaných úvěrů a přijímaných vkladů ve třech nejvýznamnějších bankách,
- banky byly zatíženy špatnými úvěry a
- celkově se bankovní sektor pomalu adaptoval na změněné ekonomické podmínky.

Na bankovním sektoru měly vedoucí postavení tři největší banky, což vedlo stejně jako v ČR k nedostatečné konkurenci.¹¹

¹¹ Viz Mervart. České banky v kontextu světového vývoje. 1998

Po roce 1998 působilo na území Slovenska asi 25 bank, avšak podíl domácího a zahraničního kapitálu v těchto bankách činil 62,7 % domácího kapitálu a 37,3 % zahraničního kapitálu.¹²

V současné době lze evidovat asi 27 bank na území Slovenské republiky. V porovnání s Českou republikou neproběhl na slovenském bankovním trhu tak výrazný dynamický vývoj v oblasti bankovníctví. Stejně tak jako v ČR také na slovenském bankovníctví se nejvíce podílí objem úvěrů a vkladů od klientů.

V tabulce 2.7 jsou zachyceny údaje o počtech bank, poboček a jejich zaměstnanců za období 2004-2008.

Tab. 2.7 Počet bank, poboček a zaměstnanců v SR

Rok	2004	2005	2006	2007	2008
Počet bank v SR	18	18	17	16	17
Počet pob.zahr.bank	3	5	7	10	11
Počet zastoupení zahrani.bank	7	9	10	9	11
Počet poboček	587	685	715	738	857
Počet zaměstnanců	19 720	19 850	19 525	19 779	20 598

Zdroj: vlastní zpracování, materiál <http://www.nbs.sk/sk/publikacie/publikacie-nbs/analyzy-slovenskeho-financneho-sektora>.

Z výše uvedené tabulky vidíme, že se počet poboček zahraničních bank postupně v letech zvyšuje. Zvyšuje se také počet poboček sloužících pro obsluhu klientů, i navzdory finanční krizi vzrostl počet poboček na slovenském bankovním sektoru v roce 2008 o 119 poboček. Také stoupl počet zaměstnanců bankovního sektoru. V roce 2008 získala licenci k provádění bankovní činnosti další banka, na trh také vstoupila nová zahraniční banka. Na základě údajů v tabulce lze konstatovat, že vývoj slovenského bankovního sektoru je poměrně stabilní bez výrazných změn. Po dokončení privatizace se začíná zvyšovat podíl zahraničních subjektů na bankovním trhu.

Počet obyvatel Slovenska je podle Statistického úřadu je 5 421 937¹³. Celkový počet poboček na území Slovenska byl 857. Na 1 pobočku tedy připadá asi 6 326 obyvatel.

¹²http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie%5CVyrocnasprava%5CSVK1998%5CVS1998_kap03.pdf

¹³ <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=5639>

Bankovní trh na Slovensku ovládají tři největší banky:

- Slovenská sporitelna (SLSP),
- Všeobecná úverová banka (VUB),
- Tatra banka (TB).

Tyto uvedené banky se podílí asi 60% na celkových aktivech bankovního trhu a na většině produktových segmentech. V oblasti poskytování úvěrů firmám je jejich podíl nižší v důsledku konkurence jiných zahraničních subjektů. Charakteristickým rysem slovenského bankovníctví je silná konkurence. Banky se v posledních letech zaměřily na oblast úvěrových portfolií, především v maloobchodním sektoru. Tento trend ale v polovině roku 2008 přestal, v důsledku krize se zhoršily podmínky slovenské ekonomiky a banky začaly více prověřovat své klienty a byly opatrnější v poskytování úvěrů. Větší konkurence probíhá na straně vkladů než úvěrů.

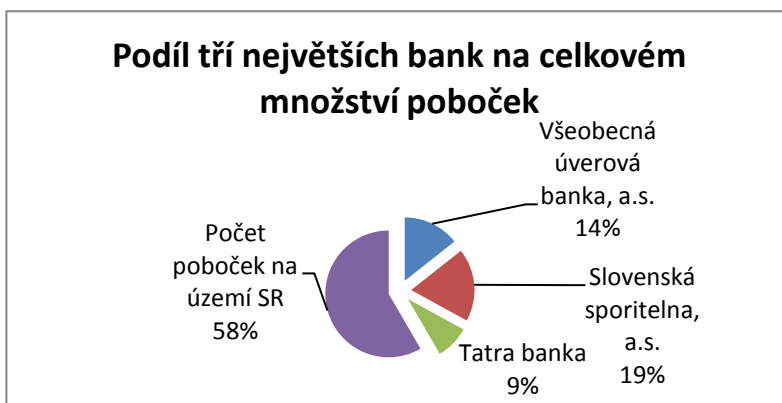
Tabulka 2.8 zachycuje podíl počtu poboček výše uvedených tří největších bank Slovenska na celkovém počtu poboček bank.

Tab. 2.8 Počet poboček tří největších slovenských bank k celkovému počtu poboček

Banka	Počet poboček
Všeobecná úverová banka, a.s.	211
Slovenská sporitelna, a.s.	273
Tatra banka	127
Celkem poboček za tři největší banky	611
Počet poboček na území SR	857

Zdroj: webové stránky jednotlivých bank

Graf 2.1 Podíl tří největších bank na celkovém počtu poboček

Zdroj: Vlastní zpracování

Slovenské bankovníctví je ovlivněno v současné době především přijetím eura. Proto se zkoumá vývoj slovenské koruny k euru. Pro slovenský bankovní sektor znamenalo zavedení eura a společná monetární politika hlubší využití propojených integrovaných peněžních a kapitálových trhů.

Faktory ovlivňující slovenské bankovníctví

Bankovní sektor zaznamenává v posledních letech dynamický rozvoj, stává se atraktivnější jak pro zahraniční investory, tak pro klienty, kteří zvyšují počet svých vkladů u bankovních institucí. Trend vývoje slovenského bankovníctví je závislý na národním hospodářství. Do budoucna se počítá i nadále s rostoucím trendem na bankovním sektoru, proto je třeba, aby management bank zařadil do svých očekávání a úvah probíhající trendy, které mají vliv na bankovníctví.

Mezi nejdůležitější trendy lze zařadit:

- *Globalizaci* – globalizace bývá považována za hlavní zdroj ekonomického růstu, zasahuje do všech oblastí ekonomik, tzn. ovlivňuje také bankovní sektor. Pro provedené privatizaci a restrukturalizaci se začal na slovenském bankovním trhu rapidně zvyšovat podíl zahraničního kapitálu, činí přes 90%. Svou nabídkou služeb a celkovou komplexností sice ještě bankovní sektor Slovenska nepatří mezi světové špičky, ale začíná se těmto krajinám postupně přibližovat.
- *Konsolidaci* – v předchozích letech docházelo k fúzím na bankovním sektoru a v roce 2008 byla prodána další komerční banka. Především dochází ke sloučení malých a středních bank, aby vylepšily své postavení na trhu. Také lze říci, že na slovenském bankovníctví nedisponuje žádná banka významným podílem.
- *Regulace a dohled nad bankovníctvím* – jak již bylo uvedeno v předchozích kapitolách, regulace ze strany centrální banky ovlivňuje jak bankovní sektor tak koncentraci i konkurenci daného odvětví. Také slovenské bankovníctví přešlo na Basel II., přísněji je hlídána kapitálová přiměřenost, apod.
- *Výzkum a vývoj v oblasti informačních technologií,*
- *Faktor rizika,*
- *Současná a potenciální konkurence.*

2.4 Zhodnocení českého a slovenského bankovního trhu

České i slovenské bankovníctví prošlo téměř stejným vývojem. Obě země byly do roku 1989 součástí východního bloku, ve kterém bylo zavedeno centrálně plánované hospodářství. Pro centrálně plánované hospodářství byl typický jednostupňový bankovní systém. Po revoluci vystupovaly země společně jako ČSFR, byla založena centrální banka a přecházelo se na tržní hospodářství, které znamenalo změnu bankovního systému na dvoustupňový. V roce 1993 došlo i k rozdělení ČSFR, vznikly dvě republiky Česká a Slovenská. V obou zemích vznikly centrální banky, které dohlíží a kontrolují finanční trh. Kolem 1990 existovalo na území ČR kolem 50 bank, na území SR asi kolem 35 bank. Bylo třeba provést privatizaci některých bankovních institucí a s nimi spojenou restrukturalizaci. Docházelo také k fúzím se zahraničními investory. Postupem času se tak počet bankovních institucí působících na daných trzích ustálil. V roce 2009 evidujeme na českém bankovním trhu 39 bank a na slovenském trhu 27 bank.

Bankovní sektor lze považovat za stabilní. Na obou trzích převládá podíl zahraničního kapitálu oproti domácímu. Banky se zaměřují především na poskytování úvěrů klientům a na přijímání vkladů. Stejně jako v Evropě lze považovat banky v ČR a SR za obchodní banky, na rozdíl od USA, kde jsou banky zaměřené na investiční bankovníctví. Zvyšuje se atraktivita bankovníctví na obou územích. Konkurence na trzích bankovníctví roste, banky nabízejí širokou škálu produktů, zdokonalují se v oblasti IT technologií a chtějí tak získat více klientů. Na druhé straně tak činí efektivně, snaží se optimalizovat strukturu nákladů.

Navzdory finanční krizi, která zasáhla celý svět, nebyly české a slovenské banky touto krizí příliš zasaženy. Žádná banka nebyla nucena ukončit svou činnost, ani se nedostala do velkých problémů. Lze konstatovat, že se banky chovaly při poskytování hypoték a úvěrů obezřetně, prověřovaly své klienty a poskytovaly stejné množství hypotečních úvěrů, ale při nižších částkách. Bankovní instituce nebyly nuceny propouštět své zaměstnance. Pouze některé banky přistoupily k propouštění především v oblasti administrativy a centrály banky. Současně se rozšířil počet poboček a obchodních míst k obsluze klientů, zefektnil se přístup ke klientům.

3 Analýza konkurenceschopnosti a její dopad na bankovní sektor

3.1 Teoretické pojetí konkurence

Pod slovem *konkurence* si představíme pojmy jako *soupeření*, *soutěžení*, případně i hospodářskou soutěž. Pojem konkurence je tedy poměrně obsáhlý a nemá pouze význam ekonomický, nýbrž také sociální, politický, kulturní, apod.¹⁴

Již v roce 1776 v knize „Pojednání o podstatě a původu bohatství národů“, jejímž autorem byl Adam Smith, je probírána teorie konkurence. Poprvé byla v této knize konkurence formulována jako soutěž, která snižuje nebo zvyšuje cenu. Zároveň zde byl zformulován i princip konkurence, čili princip „neviditelné ruky“. Tato „neviditelná ruka“ má vést podnikatele – marionety a nutit je přizpůsobit se a fungovat v souladu s ideálním plánem pro ekonomický růst a vytlačuje z trhu společnosti zabývající se výrobou nepotřebných, zbytečných produktů. K rozvoji hospodářské soutěže přispěli také další významní autoři jako David Ricardo, John M. Keynes, J. Schumpeter, Frederick A. Hayek, Michal E. Porter apod.

Podle amerického ekonoma P.Heina „Konkurence představuje snahu co nejlépe splnit kritéria pro přístup k nedostatkovému zboží.“

M. Porter ve své knize „Konkurenční výhoda“ upozorňuje také na to, že konkurence představuje dynamický proces, který se neustále mění a ve kterém vznikají nové druhy zboží, nové způsoby marketingu, nové výrobní procesy a nové tržní segmenty.

Konkurence je tedy vztahem mezi dvěma a více subjekty (konkurenty), kteří musí splňovat nejméně dva předpoklady pro vstup do konkurenčního vztahu:

- Musí být konkurenční (musí disponovat jistým konkurenčním potenciálem),
- Musí mít konkurenční zájem (musí chtít vstoupit na konkurenční trh, musí tedy disponovat specifickým potenciálem).¹⁵

¹⁴ Dr.L.Rejman. Slovník cizích slov. Praha. 1966.

¹⁵ Z.Mikoláš. Jak zvýšit konkurenceschopnost podniku. Praha. 2005.

Konkurenci lze tedy definovat jako proces, ve kterém se střetávají různé zájmy jednotlivých subjektů na trhu. Lze rozlišovat konkurenci dle kritérií na *straně nabídky a poptávky, podle ceny na cenovou a necenovou konkurenci, dokonalou a nedokonalou konkurenci a další.*

Konkurenceschopnost představuje pozitivní vlastnost konkurenta a jeho výsledný projev interakce s řadou konkurentů v konkurenčním prostředí.¹⁶

3.2 Dokonalá a nedokonalá konkurence na bankovním trhu

Jak již bylo uvedeno s konkurencí se setkáváme ve všech odvětvích ekonomiky. Bankovní sektor tedy není výjimkou. Na poli bankovní konkurence mezi sebou soutěží komerční banky, stavební spořitelny, hypoteční banky, úvěrová družstva a ostatní nefinanční instituce nabízející podobné služby jako komerční banky. Soutěživost nutí banky rozšiřovat a zdokonalovat své služby a dosahovat zisku. Zároveň konkurence zabraňuje bankám stanovit jiné ceny než požadují a nabízejí na trhu ostatní banky, nutí je udržovat kvalitu a ostatní podmínky na úrovni ostatních bank, zajímat se o inovaci produktů nebo si osvojovat produkty zaváděné jinými bankami.

Při zjišťování a hodnocení konkurenceschopnosti bankovních sektorů se můžeme setkat jak s dokonalou tak s nedokonalou konkurencí. Dokonalá konkurence představuje situaci, kdy jsou na daném trhu pro všechny účastníky naprosto stejné podmínky. Jedná se o konkurenci mezi velkým počtem výrobců, jejichž produkce je stejná. V daném odvětví existuje možnost volného vstupu do odvětví i výstupu z něj. V případě dokonalé konkurence není žádný výrobce ani spotřebitel dostatečně velký na to, aby dokázal ovlivnit cenu na trhu. Jedinou možností, jak vést konkurenční boj, je snaha o snižování výrobních nákladů, díky které se při stejné ceně zvyšuje zisk výrobců. V hospodářské praxi však dokonalá konkurence neexistuje.¹⁷

V reálném ekonomickém životě se setkáváme s nedokonalou konkurencí, která může mít následující podoby:

- *úplný monopol* – představuje situace na trhu, kdy daný výrobek na trh dodává pouze jedna firma,

¹⁶ L.Čichovský. Marketing konkurenceschopnosti I. 2002.

¹⁷ P.A.Samuelson, W.D. Nordhaus. Ekonomie. 2007

- *monopolistická konkurence* – pro monopolistickou konkurenci je specifický velký počet prodávajících, kteří dodávají na trh podobné produkty, které nejsou dokonalými substituty. Na tomto trhu může každá firma ovlivnit cenu svého produktu.
- *oligopol* – forma nedokonalé konkurence, kdy je určité odvětví ovládané malým počtem prodávajících.

Charakteristickým znakem nedokonalé konkurence je výhoda jednoho prodávajícího nebo kupujícího, který je dostatečně velký na to, aby ovlivnil cenu na trhu.

Konkurence je žádoucím jevem i na trhu bankovních produktů. Banky mezi sebou soutěží se svými jednotlivými produkty, tzn. nákupem termínovaných vkladů, vedením běžného účtu, prováděním platebního styku, vkladů na požádání, apod. Každý z výše uvedených produktů představuje určitý segment trhu, na kterém banka působí.

Pro to, aby byla zajištěna na trzích dokonalá soutěž je třeba, aby na jednotlivých trzích působil optimální počet bank. V řadě zemí je také orgánem dohledu nad bankovním sektorem dovoleno, aby se obchodní banky, spořitelny, úvěrová družstva a některé další druhy bank zabývaly všemi obchody, což také vytváří pro soutěž příznivé předpoklady.

U specializovaných ústavů je však konkurence poměrně omezená, nicméně i tyto banky se účastní soutěže se svými specializovanými službami, pokud tyto služby nabízí i jiné banky. To vše souvisí také s tím, že je třeba, aby na trhu působil optimální počet specializovaných bank, mezi jejichž službami by se mohl klient rozhodnout.

Problematika bankovní konkurence je dána mírou soutěže na trhu jednotlivých bankovních produktů. Mezi hlavní předpoklady pro zajištění dokonalé soutěže na příslušných trzích bankovních služeb patří:

- optimální počet bank, které vykonávají shodné služby, tímto je zamezeno vzniku monopolu,
- danými službami či produkty se zabývají i jiné druhy bank. I velmi omezený počet specializovaných bank se ocitá na konkurenčním trhu s ostatními bankami nabízejícími daný produkt,
- příslušným druhem obchodu se zabývají i nebankovní instituce. Např. v oblasti půjček podnikům konkurují bankám pojišťovací společnosti, penzijní fondy, atd.

V zahraniční praxi je také běžné, že velké podniky zřizují své vlastní finanční útvary a konkurují tak i bankám.

Pro banky je již poměrně obtížné konkurovat ostatním bankám v získávání nových klientů. Ve vyspělých tržních ekonomikách je již koupěschopné obyvatelstvo zapojeno do bankovního systému, tato klientela nepřibývá rapidním tempem spíše naopak ubývá. Na trzích bankovních produktů se uplatňuje především cenová konkurence. Jedná se o soutěž na trhu, kde existuje velký počet kupujících i prodávajících a ceny jsou zde skutečně považovány za jediný prostředek soutěže mezi prodávajícími. Každá banka může požadovat jiný úrok za prodanou půjčku, či jiný poplatek za poskytnutou službu apod.

Stejně jako podniky v různých odvětvích ani banky se neřídí pouze cenovou konkurencí. Každý podnik či banka má oproti konkurenci nějakou výhodu, např. má větší či menší obchodní síť, lepší servis, výhodnější produkt, apod. Také u bank platí nabídka lepších stávajících či nových finančních služeb svým zákazníkům, mají výhodnější umístění svých poboček, elektornickou síť, atd. V posledních letech se nejvíce zdokonalovaly služby v oblasti přímého styku s klientem a to v podobě různých homebanking, office banking, různé telefonické a internetové spojení s bankou zajišťující klientům pohodlnou komunikaci s bankou v pohodlí domova. Většina bank také nabízí private banking pro velké podniky, bohaté klienty, obyvatelstvo apod. Banky tak nabízí těmto klientům v jedné smlouvě diferencovaný soubor bankovních služeb. V praxi již běžná záležitost: klient si zřídí u banky účet v určité výši a od banky zároveň obdrží potřebné druhy platebních karet, kartu pro čerpání údajů z informačních terminálů, klient může provádět z účtu jednorázové či trvalé příkazy, atd.

K necenové konkurenci bezpodmínečně patří *inovace bankovních služeb*. Banky se snaží vymýšlet nové zajímavé produkty nebo zdokonalovat ty současné. Tyto produkty jsou však inovační do doby, kdy jimi banka zaujme výlučnou pozici na trhu produktů a zvýší tak svůj zisk. Tento efekt však způsobí, že se o zdokonalení bankovních produktů začnou zajímat i konkurenti a velmi rychle si je osvojí. Mezi necenovou konkurenci řadíme i jiné možnosti než inovaci bankovních služeb, patří zde i reklama, lepší servis, služby, kvalita atd.

Bankovní sdružení

V běžné praxi lze nalézt příklady tajných dohod či spojení mezi jednotlivými bankami. Některé dohody jsou nelegální a utajované a mohou tak omezit soutěž v oblasti bankovníctví. Nicméně na druhé straně v případě sdružení označovaného jako *konsorcium bank*, je důležité vytvořit toto konsorcium bank při poskytování finančně velmi nákladných syndikovaných či konsorciovanych úvěrů. V takovém případě se nejedná o nelegální činnost, naopak je nutno v této situaci konsorcium vytvořit.

Mezi nejčastější příklady lze zařadit:

- *bankovní kartelové dohody* – představují jednu z forem monopolistické konkurence, účastníci kartelu se domlouvají na cenách, odbytu, objemu výroby, apod. Existují cenové kartely na různé poskytované služby, např. za vedení běžného účtu, za zúčtování položky. Na rozdíl od jiných forem monopolistické konkurence si banky udržují svou hospodářskou samostatnost.
- *konsorcium bank* – je příležitostné sdružení bank, které slouží k provedení větších obchodních operací, při kterých je třeba shromáždit potřebný kapitál a rozložit rizika. Většinou se jedná o skupinu bank při poskytnutí finančně náročného úvěru nebo při burzovních operacích.
- *bankovní koncern* – koncern zahrnuje podniky různorodých odvětví jak výrobní, tak obchodní, dopravní, bankovní společnosti, apod.

3.3 Vztah mezi konkurencí a koncentrací bankovního prostředí

Jak již bylo výše uvedeno s hodnocením konkurence bezesporu souvisí mimo jiné míra koncentrace daného odvětví a efektivnost institucí. Pokud se většina aktivit v bankovním sektoru nachází v rukou několika málo bank nastoluje se otázka, zda je bankovní sektor dostatečně efektivní, zda banky na úkor svých klientů nedosahují vysokých příjmů díky monopolním cenám. Banky mají lepší výchozí podmínky k dosahování vyšších zisků a vyšších marží v důsledku vysoké koncentrace daného odvětví.

SCP – hypotéza neboli structure-conduct-performance představuje tradiční model, který zdůrazňuje závislost výkonů na struktuře odvětví. Tento model zastává názor, že tržní síla firmy roste s koncentrací. Mezi prvními formuloval konkurenci *S.Bain*.¹⁸ Podle něj méně subjektů působících na trhu vede k méně konkurenčnímu chování. Méně konkurenční chování lze chápat jako stanovení vyšších cen a omezených výstupů. Řada výzkumů potvrdila, že v některých tržních situacích tato hypotéza platí a ukazatele výkonů vykazují korelaci s ukazateli koncentrace. Ačkoli může být vazba mezi koncentrací a výkonností konkrétními podmínkami modifikována, vždy mezi nimi existuje určitá forma závislosti.

Zastánci hypotézy efektivní struktury tvrdí, že vyšší zisky nemusí nutně znamenat na koncentrovaných trzích nekonkurenční prostředí, naopak mohou znamenat efektivnost ve snižování nákladů. Což znamená, že banky nedosahují vyšších zisků na úkor klientů, nýbrž získávají vyšší podíl na trhu na úkor efektivnosti.¹⁹

Obě hypotézy jsou v zásadě jednotné, co se týče vztahu mezi koncentrací a ziskem, ale liší se vyvozenými výsledky a jejich argumentací. Z výsledků hypotézy SCP vyplývá, že politika zaměřená proti společnému postupu bank je příznivá pro ekonomiku a tím posiluje také konkurenci a efektivnost. Naproti tomu hypotéza efektivní struktury dochází k závěru, že politika tajných dohod bank je pro ekonomiku nežádoucí, dochází k omezování inovací a hospodářského růstu i efektivnosti v odvětví.

Některé studie také ukazují, že se i v tranzitivních ekonomikách objevují prvky SCP hypotézy. I v těchto zemích dochází k růstu koncentrace, snižování počtu bank a zároveň se zvyšuje jejich velikost. Snižování počtu poboček představuje především snahu o zvýšení efektivnosti banky tím, že uzavírá nerentabilní pobočky a nabízí větší množství produktů především formou elektronických distribučních kanálů. V tranzitivních ekonomikách je konkurence prostředí ovlivněna hlavně tržní nedokonalostí, vyšší asymetrií informací a v neposlední řadě také rozvinutostí kapitálového trhu. Pokud je bankovní sektor tranzitivních ekonomik otevřený, pak konkurenci tuzemským bankám činí banky zahraniční a ostatní finanční zprostředkovatelé. Avšak přínos zahraničních investorů do tranzitivních ekonomik neznamenal rychlý nárůst konkurence ve vybraných odvětvích.

¹⁸ J.S.Bain. Relation of Profit Rate to Industry Concentration: American Manufacturing.

¹⁹ Kašparovská. Řízení obchodních bank. 2006

Zahraniční banky totiž nejevily zájem o velké domácí firmy ani o retailový trh. Problémem bankovních sektorů, kde dominují zahraniční banky, jsou především nižší aktivity v retailovém bankovníctví a poměrně nízké úrokové výnosy plynoucí vkladatelům bank. Aktivity bank v tranzitivních ekonomikách mají podobné zaměření své činnosti, a to získávat zdroje na mezibankovním trhu a poskytovat úvěry známým klientům, kterými jsou velké zahraniční firmy.

3.3.1 Úroveň konkurenceschopnosti na českém bankovním trhu v 90. letech

Pro český trh je charakteristická poměrně vysoká koncentrace nejen bankovního sektoru, ale i ostatních odvětví ekonomiky. Zahraniční konkurence je proto pro český trh jediná, která omezuje případné monopolní chování bank. Přesto byla zavedena ochrana domácích bank před zahraniční konkurencí.

Od roku 1994 uplatňovala ČNB restriktivní postup při udělování licencí zahraničním bankám. I když zahraniční banky splňovaly požadovaná kritéria pro udělení licence, ČNB odmítla licenci udělit. Důvodem byl dostačující počet bank pro malý český trh. Tento záměr centrální banky byl umocněn také tím, že se domácí banky dostávaly do potíží, popř. krizí. Zahraničním bankám byly doporučovány také fúze s domácími bankami a získání podílů ve stávajících českých bankách. Na druhou stranu zahraniční banky neměly zájem o vstup do malých bank s velkým objemem klasifikovaných úvěrů. ČNB ve snaze vyhnout se krachům bank razila politiku výrazné regulace bankovního sektoru, kontrolovat jak existující bankovní subjekty, tak se snažit o formování velikosti a struktury bankovního sektoru administrativními opatřeními na vydávání licencí. Navzdory zvolené restriktivní politice ČNB, ostatní podobně velké země zvolili jinou politiku a na stejně velkém území působí více bank než v ČR. Také zvolená politika centrální banky odradila spoustu zahraničních investorů. Restriktivní politika s sebou přinesla pak do budoucna také náklady na restrukturalizaci bankovního sektoru.²⁰

Nicméně hlavní problém netkví pouze v počtu bank, protože konkurenční prostředí není dáno pouze velkým množstvím malých bank. Problémem českého bankovního sektoru byla především pomalá privatizace a ochrana domácích bank před zahraničními bankami. Tyto dva prvky představovaly nedostatečnou konkurenci v kapitálové

²⁰ Polouček. České bankovníctví na přelomu tisíciletí. 1999

provázanosti bank a podnikatelského sektoru, v kapitálovém vybavení, v obchodní politice ale i v realizaci dohledu a regulace nad bankovním sektorem. Hlavním problémem tedy není počet bank, ale zvolená politika pro vstup do bankovníctví a vystoupení z něj.

ČNB prosazovala politiku omezování vstupu do bankovního sektoru, snažila se tak ochránit domácí banky. Centrální banka se tak snažila zabránit odchodu klientů k zahraničním bankám. Při odchodu klientů by domácí banky musely čelit vysokému úvěrovému riziku transformace, což by domácí banky nemusely zvládnout. Touto prosazovanou politikou centrální banky lze dospět k závěru, že ČNB tak podporovala poskytování rizikových úvěrů a nenutila banky k obezřetnému chování. Centrální banka se snažila chránit i krachující banky, kterým nebyla schopna dostatečně rychle odebrat licenci. Tyto krachující banky tak konkurovaly efektivním bankám a zároveň škodily zdravému konkurenčnímu prostředí bankovního sektoru.

Velké banky jsou proto vždy poměrně problematické, co se týče jejich regulace a dohledu. Pro silný a mezinárodně konkurenceschopný bankovní sektor je třeba velkých a stabilních bank. Zároveň ale s existencí těchto bank je třeba nést za ně zodpovědnost. Komplikovanější je pak situace, pokud jsou tyto velké banky zcela či částečně v rukou státu. Navzdory těmto komplikacím představují velké banky jistou stabilitu bankovního sektoru. Také proto se proces restrukturalizace v transformujících se ekonomikách dotýkal převážně malých bank. Podle studií Mezinárodního měnového fondu (MMF) spousta zemí odmítala měnit poměry ve velkých bankách. Toto odmítání ale tlačilo vládu do situace, ve které dopadaly případné ztráty bank na státní rozpočet. Výše uvedené problémy šlo řešit privatizací bank či otevřením se zahraniční konkurenci. Privatizací velkých bank se vlády každé země zabývají velice pečlivě, jedná se o poměrně citlivou politickou otázku.²¹

3.3.2 Koncentrace v bankovníctví

Při hodnocení struktur bankovních systémů v ČR a SR byla několikrát zmíněna právě koncentrace. Hodnota koncentrace se používá ke zjištění konkurenceschopnosti v bankovním sektoru. Měření míry koncentrace nám udává podíl jednotlivých bank na

²¹ Viz Běhan. Dominantní postavení na trhu a jeho zneužití. 2002

celkové počtu bank celého sektoru. Toto měření se provádí pomocí Herfindahlova-Hirschmanova indexu, který je součástí kapitoly 4.

Existuje několik názorů při posuzování ekonomické síly banky v bankovním sektoru. Z analýzy některých studií lze dojít k závěru, že získávání informací a tržní síly vyžaduje vysoké fixní investice. Tyto investice by měly pomoci k získání vedoucího postavení v daném odvětví. Výše uvedený názor odpovídá pojetí inovací *J.Schumpetera*. Neoklasické teorie vychází z jiného pojetí konkurence než *P.Salin*. Podle neoklasických ekonomů konkurence znamená: velký počet výrobců, kteří produkují stejný výrobek a používají stejnou techniku. Velkým kritikem neoklasické ekonomie byl již zmiňovaný *P.Salin*. Kritizuje názory neoklasických ekonomů, kteří dle jeho mínění nerozlišují, kdo je podnikatel a kdo výrobce. *Salin* zastává názor, že lze jednotlivé výrobce začlenit do tří kategorií:

- *Imitátoři* – výrobci, kteří opakují produkci jiných,
- *Etastiti* – tito výrobci jsou určitým způsobem zvýhodněni státem, např. v oblasti celní ochrany, apod.,
- *Podnikatelé* – tato poslední skupina jako jediná je schopna odhadnout budoucí potřeby, snaží se o nalezení nových výrobních postupů, nových inovací, technologických postupů, dokáží také lépe rozlišit daná rizika a snaží se jim čelit.

Takto se jedinež dokáží postavit konkurenci, proto dle názoru *Salina* znamená konkurence možnost ostatních výrobců vstoupit na trh a snažit se být lepší než ostatní.

Jiné výsledky analýz vedou k závěru, že bankovní instituce investují do získání informací a snaží se tak snížit informační asymetrii, avšak se tímto způsobem nesnaží posílit svou pozici na trhu. V pojetí koncentrace trhu nejsou ekonomické teorie jednotné. Každá z nich zastává jiný názor pojetí monopolu. Dále se také ekonomické teorie neshodují v oblasti bankovních krizí, zda je více náchylný koncentrovaný trh, na kterém se nachází větší množství menších bank nebo naopak koncentrovaný trh, na kterém působí pouze několik velkých bank.

Názory na koncentraci trhu se liší podle toho, zda se daná teorie přiklání na stranu koncentrace velkých nebo malých bank. Zastánci koncentrace malých bank tvrdí, že velké banky jsou více ohroženy možností vzniku systémového rizika a zároveň působnost příliš velkého počtu velkých bank může v případě krachu banky znamenat pro stát i společnost

obrovské finanční problémy. Na druhé straně velké banky mohou lépe diverzifikovat svá rizika, efektivněji je kontrolovat a lépe monitorovat.

Koncentrace v tranzitivních ekonomikách

Průběh koncentrace v tranzitivních ekonomikách probíhal ve dvou etapách. Při přechodu na tržní hospodářství došlo téměř ve všech centrálně plánovaných ekonomikách k nárůstu počtu bankovních institucí, což vedlo k poklesu koncentrace bankovního sektoru. V průběhu transformace docházelo k rostoucí otevřenosti bankovních sektorů, vstoupila na domácí trh silnější zahraniční konkurence, docházelo k bankovním krizím či krachům jednotlivých bank. To vše společně s tlakem na efektivnost a tendencemi k fúzím a akvizicím vede ke snížení počtu bank a rostoucí koncentraci. Stejně tak tomu bylo i v případě České a Slovenské republiky. V České republice má míra koncentrace klesající trend od roku 1999²² s mírnými změnami, které byly spojeny s dokončováním procesu privatizace bankovního sektoru a také byly provázeny změnami ve vedení bank.

Situace českého bankovního sektoru je z hlediska koncentrace poměrně stabilní. Nejdříve se do roku 1995 počet bank zvyšoval, nicméně od tohoto roku dochází k poklesu bankovních institucí. Do roku 2000 dle *Poloučka (2006)* roste význam především středních bank. Zvyšovaly se podíly na jejich vkladech a úvěrech. V roce 2000 došlo k různým významným změnám především v důsledku dokončování procesu privatizace, a to státního podílu v České spořitelně a později byl privatizován také podíl v KB, dále také probíhaly fúze a akvizice. Domácí bankovní sektor byl také ovlivňován krachy velkých bank, což mělo i dopad na míru koncentrace.

V současnosti lze domácí sektor hodnotit jako heterogenní celek, a to z hlediska rozložení základního kapitálu. Z pohledu rozložení hodnot základního kapitálu se odlišují dvě dvojice velkých bank. Skupina velkých bank má oproti ostatním bankovním subjektům obrovskou kapitálovou sílu, dosahují mnohonásobně vyšších hodnot než hodnoty základního kapitálu ostatních subjektů domácího bankovního trhu.

²² Podle ukazatelů míry koncentrace měřené váhou tří největších bank – ČS, KB, ČSOB.

Lze konstatovat, že bankovní sektor je ovlivněn celou řadou specifických faktorů, ke kterým bezpochyby patří i regulace a dohled centrální banky. Je žádoucí, aby se i bankovní sektor choval efektivně, a proto je třeba vytvořit mu potřebné předpoklady. Pro zjištění kvality je možné použít celou řadu způsobů měření.

Mezi nejčastější způsob pro měření koncentrace jsou již zmiňované Herfindahl-Hirschmanovy indexy, pro které je třeba znát následující veličiny: *počet bank v bankovním sektoru, objem produkce celého sektoru a jednotlivých bank*. Dále se v praxi využívá tzv. Lernerův index, který využívá data o cenách výstupů a mezních nákladů, anebo také standardní model Grangerovy kauzality v časových řadách pro jednotlivé banky.

Měření konkurenceschopnosti v České a Slovenské republice, získávání dat a analyzování zjištěných výsledků je náplní *kapitoly 4*.

4 Měření konkurenceschopnosti v České a Slovenské republice a zhodnocení výsledků

Oblast bankovníctví se vyznačuje v tržní ekonomice celou řadou specifických rysů. Mezi specifické rysy, které ovlivňují bankovníctví, patří bezesporu regulace a dohled ze strany centrální banky. Vzhledem ke svému nezastupitelnému postavení bankovní sektor významně ovlivňuje efektivnost tržních subjektů stejně tak jako celkové hospodářství. Pro bankovní sektor je také důležité, aby se choval efektivně a je třeba vytvořit předpoklady pro jeho efektivní chování.

Pro zhodnocení konkurenčního prostředí lze použít různé metody. Avšak většina těchto metod potvrzuje fakt, že struktura bankovního sektoru a chování jednotlivých bank působí na ekonomiku daleko komplikovanějším způsobem. Avšak empirickými studiemi bylo dokázáno, že koncentrovanější bankovní sektor vede k závažným ztrátám na trhu úvěrů, dopady jsou velmi různorodé jak z hlediska jednotlivých bank, tak z hlediska jednotlivých sektorů ekonomiky. Na druhé straně existují další studie, které poukazují na to, že vznikající firmy, jejichž investice jsou daleko více závislé na bankovních úvěrech rostou rychleji, pokud je bankovní sektor více koncentrovaný.²³

S konkurencí bankovního sektoru mimo jiné souvisí jedna ze základních funkcí, a to „*screening*“, přeloženo do češtiny jako *prověřování, třídění, prověrka, kontrola*. Tato funkce umožňuje bankám rozdělit a klasifikovat potenciální klienty banky dle jejich kvality. Nicméně ani tento systém hodnocení klientů nezaručuje vždy úspěšné ohodnocení a zařazení klientů do jednotlivých kategorií, protože také v bankovním sektoru existuje asymetrie informací, která znemožňuje bankám přesně určit kvalitu klienta. Banky také nemají dostatek informací ohledně nových klientů či o klientech, kteří byli již odmítnuti u jiné banky. Odmítnutí klienti tak mohou předkládat žádost v dalších bankách. Může dojít k situaci, že úvěr získá i méně kvalitní žadatel.

Na bankovní sektor působí celá řada vnějších i vnitřních vlivů. Při zjišťování kvality konkurenceschopnosti bankovního sektoru je třeba provést řadu zjednodušení. Proto se ve

²³ Viz Mejstřík. Základní principy bankovníctví. 2009

většině analýz, které slouží pro zjištění konkurenčního prostředí bankovního sektoru, neuvažuje o rizicích bank a o informační asymetrii.

Téměř všechny modely zjišťující konkurenceschopnost v bankovníctví jsou založeny na předpokladu, že banky plní funkci finančních zprostředkovatelů, na jedné straně nakupují cenné papíry určitého typu (úvěry), na straně druhé prodávají cenné papíry jiného typu (depozita). Dále pak se neuvažuje ve výpočtech pro konkurenci s investičním bankovníctvím, základním kapitálem, některými položkami aktiv a pasiv a také mimobilančními položkami bankovníctví.

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, existuje několik forem konkurence, a to v krajních případech dokonalá konkurence a absolutní monopol. Tyto dvě formy nejsou zcela běžné v bankovním sektoru, dá se říci, že v reálném životě téměř nemohou nastat. Mezi reálnější případy, které se v praxi mohou vyskytovat, patří oligopolní konkurence.

Hodnocení konkurenceschopnosti bankovního sektoru je bezesporu spjato s otázkou koncentrace a nákladové efektivnosti. Pro posouzení míry koncentrace se využívá různých postupů a metod. Je třeba nalézt a vymezit takové indikátory, které jsou pro konkurenční prostředí daného odvětví nejvíce specifické.

4.1 Způsoby měření konkurence na bankovním trhu

Konkurence na trhu se většinou měří nepřímou, a to prostřednictvím koncentrace. Na pojem koncentrace se lze zaměřit dvěma způsoby:

- Koncentrace je chápána jako **stav**, tzn. ze statistického hlediska. Představuje strukturu odvětví v daném časovém okamžiku, která je charakterizována malým množstvím podniků s velkou tržní silou. V tomto případě představuje krajní hranici monopol, častější formou je však existence jednoho dominantního podniku a dalších malých podniků.
- Z druhého pohledu lze chápat koncentraci jako **proces**, tzn. z dynamického pohledu trhu. Dynamický vývoj trhu pozitivně ovlivňuje snižování počtu samostatných a nezávisle se rozhodujících podniků v daném časovém okamžiku, což zároveň představuje růst tržní síly existujících podniků.

Existují dva způsoby, jakými může probíhat proces koncentrace, a to:

- *interní* – znamená interní růst podniku díky přímým investicím vlastních zdrojů do podnikání. Tento způsob je chápán jako přirozený proces vzniku koncentrace na daném trhu. Růst uvnitř podniku je pomalejší, což je způsobeno pomalou integrací nových činností do chodu podniku. Rychlost zavedení nových činností je totiž podmíněna tvorbou vlastních zdrojů a schopností zaměstnanců přizpůsobit se strategickým změnám. V rámci přirozeného procesu dochází také k zániku slabších podniků na trhu, bez toho aniž by bylo zneužíváno postavení silnějších subjektů v jejich neprospěch.
- *externí* – jak naznačuje samotný název, jedná se o proces koncentrace, kdy dochází k růstu podniku při kombinaci vlastních zdrojů a spojení schopností s jiným podnikem. Jedná se o úplnou integraci dvou či více podnikatelských subjektů. Tato integrace pak nejčastěji nabývá dvou forem: *akvizicí* – sloučením nebo *fúzí* – splynutím. Těmito způsoby dochází ke snižování počtu podniků v odvětví. Kromě těchto způsobů k externímu růstu může dojít i získáním rozhodujícího majetkového podílu v jiném podniku nebo rozvíjením různých forem kooperačních vazeb.

Dále lze rozlišit dva stupně koncentrace: absolutní a relativní. Záleží na tom, zda bereme v úvahu celý bankovní sektor nebo pouze skupinu s určitými vlastnostmi. Nejčastěji se Herfindahlova-Hirschmanova indexu využívá při absolutní koncentraci. Tento index charakterizuje stupeň koncentrace daného odvětví. Pro výpočet relativní koncentrace je třeba znát míru disperze nebo variačního koeficientu. Mírou disperze je vyjádřena koncentrace, která odpovídá skupinám subjektů s nejvyšší hodnotou daného ukazatele. Variační koeficient představuje míru rozložení vlivu všech subjektů z hlediska sledovaného ukazatele.²⁴

Nadměrná koncentrace může negativně ovlivnit úroveň konkurence na trhu. Proto zde hraje důležitou roli regulace centrálních bank, které věnují velkou pozornost sledování úrovně koncentrace, ale také změnám, ke kterým dochází v důsledku akvizic a fúzí.

²⁴ Viz. S.Polouček. Bankovníctví. 2006

4.2 Indexy koncentrace

Z ekonomického hlediska, vyjadřuje tržová koncentrace funkci počtu firem a jejich podílu na celkové produkci trhu. V praxi se k měření koncentrace využívá tzv. indexů koncentrace. Mezi nejčastější indexy patří CR3, CR5 a Herfindhal-Hirschmanův index.²⁵ Výše uvedené indexy pravidelně vyhodnocuje Národní banka Slovenska i ČNB se zabývá spíše sledováním Herfindhal-Hirschmanova indexu. Mimo tyto indexy se také v ekonomické teorii používají pro měření koncentrace i další indexy: Rosenbluthův, Hallův a Tidmanův nebo U index.

- **CR 3 index** – udává podíl tří firem s nejvyšším objemem sledované položky na celkovém objemu sledované položky v daném odvětví. Většinou se zjišťuje hodnota koncentrace v oblasti celkových aktiv, poskytnutých úvěrů nebo přijatých vkladů. Do výpočtu nemohou být zařazeny instituce, u nichž je hodnota dané položky záporná.
- **CR 5 index** – u tohoto indexu se zjišťuje podíl pěti firem s nejvyšším objemem sledované položky na celkovém objemu sledované položky v určitém odvětví (sledované položky jsou stejné jako u indexu CR 3). I zde platí, stejně jako u indexu CR 3, že nemohou být do výpočtu zařazeny ty instituce, které vykazují záporné hodnoty u sledované položky.
- **Herfindhal-Hirschmanův index (HHI)** – vypočítá se jako součet druhých mocnin podílů jednotlivých firem na celkovém objemu sledované položky vyjádřený v procentech. Zde taktéž platí nemožnost vstupu institucí se zápornými hodnotami dané položky do výpočtu. Herfindhal-Hirschmanův index je mezinárodně uznávanou metodikou, která se v praxi používá pro hodnocení absolutní míry koncentrace. Při výpočtu je zohledňován počet firem v odvětví a jejich podíl na trhu. Tento index je využíván při zjišťování míry koncentrace také ČNB.

²⁵ Pozn. V některých publikacích je označován Herfindhal-Hirschmanův index zvlášť, jako Hirschmanův index a Herfindhalův index. V této kapitole bude uveden vzorec pro výpočet Herfindhal-Hirschmanova indexu.

Na základě výpočtu daných indexů lze zhodnotit míru koncentrace a úroveň konkurence nejen na bankovním trhu.

Herfindhal-Hirschmanův index má následující tvar:

$$H = h(q_1, q_2, \dots, q_n) = \sum_{k=1}^n \left(\frac{q_k}{Q}\right)^2 = \sum_{k=1}^n r_k^2 \quad (4.1)$$

kde h představuje reálnou funkci n proměnných:

n – počet bank v bankovním sektoru,

q_k – objem produkce k -té banky, $k = 1, 2, \dots, n$,

Q – objem produkce bankovního sektoru,

r_k – podíl k -té banky na objemu produkce bankovního sektoru.

Pokud by bylo rozdělení sledovaného ukazatele mezi jednotlivé banky rovnoměrné, znamenalo by to, že:

$$q_k = q_{k+1} = \frac{Q}{n} \quad k = 1, 2, \dots, n-1 \quad (4.2)$$

V tomto případě je hodnota HHI nejnižší pro jakýkoli počet bank, jedná se tedy o dolní hranici hodnoty HHI. Nemusí být vždy stejná, odvíjí se od počtu bank působících v bankovním sektoru. HHI dosahuje minimální hodnoty H_d za předpokladu, že tržní podíl každé z bank na sledovaném ukazateli je stejný, že tedy platí rovnice (4.2). Po dosazení rovnice (4.2) do rovnice (4.1), dostaneme následující rovnici²⁶:

$$H_d = h(q_1, q_2, \dots, q_n) = \sum_{k=1}^n \left(\frac{q_k}{Q}\right)^2 = \sum_{k=1}^n \left(\frac{\frac{Q}{n}}{Q}\right)^2 = \frac{1}{n^2} = \frac{1}{n} \quad (4.3)$$

Pro horní hranici indexu HHI je hodnota $H^h = 1$, jak je uvedeno výše, platí v případě absolutního monopolu. V dané situaci se dosadí za $n = 1$, $q = Q$ a po dosazení těchto parametrů do původní rovnice (4.1) dostaneme následující rovnici:

²⁶ Zdroj: S.Polouček. Bankovníctví.2006.

$$H^h = h(q) = \sum_{k=1}^1 \left(\frac{q_k}{Q}\right)^2 = \left(\frac{Q}{Q}\right)^2 = 1 \quad (4.4)$$

Pro lepší vyjádření a zhodnocení HHI se vypočtená hodnota násobí multiplikátorem.²⁷ Poté lze výsledky interpretovat následovně: za nekoncentrované prostředí je považována hodnota HHI do 1 000. Mírně koncentrovanému prostředí odpovídá hodnota HHI v intervalu od 1000 do 1 800 a v případě dosažení hodnoty vyšší než 1800 je pak bankovní prostředí považováno za vysoce koncentrované. S klesající koncentrací v odvětví a zpravidla s rostoucí konkurencí, tento index klesá.²⁸

Herfindhal-Hirschmanův index lze interpretovat různými způsoby, nicméně výsledný efekt je vždy stejný, tzn. hodnoty pro určení míry koncentrace jsou stejné, ale v některých ekonomických literaturách se nepoužívá multiplikátoru. Hodnoty, kterých může HHI nabývat se pohybují od 0 do 1. Hodnoty 0 a 1 představují extrémní hodnoty. Při dosažení minimální hodnoty 0 by to znamenalo, že v bankovním sektoru působí mnoho firem (v našem případě bankovních institucí) a žádná z nich nedosahuje dominantního postavení na trhu. Naopak maximální hodnota 1 je důsledkem monopolu na bankovním trhu. V praxi se ovšem s těmito extrémními hodnotami nesetkáváme. Hodnota nad 0,18 je interpretována jako silně koncentrovaný sektor s dominantním postavením několika bank. Většinou je pro fúze a akvizice vyžadována hlubší analýza daného sektoru.

Tento index se využívá také v rámci povolování fúzí a akvizic v tržním prostředí, zda tato splynutí neovlivní konkurenci daného segmentu. HHI používá i americká Federal Trade Commission z výše uvedených důvodů. Ve většině zemí se uplatňuje pro povolení fúzí následující pravidlo 1 800/200. Znamená, že pokud je hodnota HHI po fúzi vyšší než 1 800 a index se zvýší více než o 200, pak je fúze považována za narušující faktor konkurenčního prostředí a v takovém případě nebývá povolena nebo je vyžadována podrobnější analýza.

²⁷ Jako multiplikativní faktor je používána hodnota 10 000, která odpovídá procentuálnímu vyjádření tržních podílů jednotlivých bank.

²⁸ Zdroj: Bankovníctvo. Ročník 16, 10/2008, <http://www.justice.gov/atr/public/testimony/hhi.htm>

HHI index je používán také ČNB jako ukazatel koncentrace v oblasti obchodních bank, spotřebitelských úvěrů, fondů kolektivního investování a pro koncentraci trhů v oblasti životních pojišťoven a penzijních fondů.

V oblasti koncentrace trhu obchodních bank se zjišťuje HHI pro následujících ukazatele:

- Úvěry nefinančním podnikům,
- Hypoteční úvěry na bydlení,
- Spotřebitelské úvěry,
- Úvěry ze stavebního spoření,
- Úvěry z kreditních karet obyvatelstvu,
- Netermínované vklady obyvatelstva a živnostníků,
- Netermínované vklady místního vládního sektoru,
- Termínované vklady nefinančních podniků,
- Vklady ze stavebního spoření,
- Vklady od nefinančních klientů, apod.²⁹

Modely pro měření konkurenceschopnosti

Pro zjištění a zhodnocení konkurenceschopnosti na bankovním trhu lze použít kromě indexů koncentrace také indexy konkurence.

Jako nejpoužívanější nástroj pro posouzení konkurence je uváděn tzv. *Rosse-Pan model*. Tento model má své základy již v nové empirické literatuře průmyslových organizací. Patří mezi nestrukturální testy a jeho podstata je založena na ohodnocení tzv. H-statistiky, která zahrnuje elasticity celkových výnosů na ceny vstupů. Rosse-Pan model byl aplikován v západní Evropě např. Bikkerem, Haafem či Gelosem.

Měření konkurenceschopnosti se provádí především pomocí Herfindhal-Hirschmanova indexu, nicméně ani HHI nepatří však mezi nejspolehlivější. Herfindhal-Hirschmanův index patří do tradiční literatury. Jistá nevýhoda tkví v tom, že je stupeň konkurence odvozován od nepřímých zástupných proměnných jako jsou tržní struktura či tržní podíly. Nová empirická literatura průmyslových organizací je založena na nestrukturálních testech, díky nimž se lze vyhnout problémům měření konkurence založené na principu tradiční literatury. Tato nová empirická teorie se snaží zjistit chování

²⁹ Zdroj: www.cnb.cz, systém časových řad ARAD.

bank přímou cestou. Výhodou této nové metody je také možnost posoudit chování bankovních institucí ve vazbě na jejich konkurenční schopnosti.

4.3 Měření konkurenceschopnosti bankovního sektoru v ČR

V této části bude provedena analýza konkurenčního prostředí na českém bankovním trhu. Pro zjištění míry koncentrace bankovního trhu bude použit Herfindhal-Hirschmanův index koncentrace. Jako sledované veličiny budou postupně použity celková aktiva a úvěry. Počet bankovních subjektů působících na českém trhu je zachycen v tabulce 4.1. Podstatná část bankovního sektoru je pod kontrolou zahraničních vlastníků.

Tab. 4.1 Počet bank dle vlastnictví na území ČR

Datum	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2009
Počet bank	37	37	38	39
Banky s rozhodující českou účastí	9	8	7	7
Banky s rozhodující zahraniční účastí	28	29	30	32

Zdroj: ČNB, http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/zakl_informace_o_fin_sektoru/banky/bs_ukazatele_tab01.html

4.3.1 Analýza bankovního sektoru ve sledovaném období 2006-2008

V této kapitole je charakterizován vývoj na českém bankovním trhu v jednotlivých letech. Jsou zde uvedeny události, které měly vliv na finanční hospodaření jednotlivých bank.

ROK 2006

Výsledky v roce 2006 vypovídají o velmi dobré výkonnosti a rentabilitě českého bankovního sektoru. Dokonce v tomto roce dosahovaly banky nadprůměrných výsledků v mezinárodním srovnání. V porovnání se zeměmi eurozóny také poukazuje na relativně velký bankovní sektor. Na finančním trhu mají významný vliv regulované bankovní skupiny – holdingy, které vykazují vysokou ziskovost.

Koncentrace bankovního sektoru a tržní podíly velkých bank jsou srovnatelné s průměrem v EU. Podíl největších bank působících na českém bankovním trhu představoval v roce 2006 asi 62 %, což lze vidět z tabulky 2.5, která je součástí kapitoly 2. Ke konci roku bylo kontrolováno zahraničním kapitálem 97 % celkových aktiv.

ROK 2007

V létě roku 2007 byly globální finanční instituce zasaženy probíhající úvěrovou krizí, od které byl český finanční sektor poměrně izolován. České finanční instituce na rozdíl od zahraničních držely ve svém portfoliu minimální počet rizikových aktiv – zejména dluhopisů krytých nesplacenými hypotékami. Tato situace byla dána především orientací domácích bankovních subjektů. Jak již bylo uvedeno v kapitole 2, český bankovní sektor je zaměřen spíše na „tradiční obchodní model“. Tento model představuje orientaci především na retailové bankovníctví. Zahraniční vlastníci koncentrovali správu portfolia cenných papírů a derivátů do mateřských institucí, případně poboček v hlavních finančních centrech jako např. Londýn, New York. Zatímco nechávali své dceřinné společnosti v nových členských zemích EU, aby vytvářely výnosy především z výše zmiňovaného retailového bankovníctví.

Domácí sektor lze považovat v tomto roce za stabilizovaný. K této stabilitě přispěla poměrně vysoká bilanční likvidita bankovních subjektů, a také minimální závislost na mateřských společnostech. Banky na své úvěrové expanze měly dostatek zdrojů z primárních vkladů. Avšak ani český bankovní sektor se navzdory výše uvedených faktorů zcela nevyhnul probíhající úvěrové krizi. Také některé zahraniční dceřinné společnosti zpřísnily úvěrové podmínky v rámci celé finanční skupiny v důsledku probíhající krize.

Navzdory globálním projevům úvěrové krize, český bankovní sektor zaznamenal poměrně rekordní zisky. I nadále se pokračovalo ve zvyšování bilanční sumy, která byla způsobena také růstem počtu úvěrů, a to především v oblasti bydlení. Banky byly velice ziskové, což má za následek zachování dobré stability sektoru i do budoucna, v případě, že dostatečnou část generovaného zisku banky převedou do vlastního kapitálu.

V roce 2007 se banky především připravovaly na implementaci postupů Basel II. a v některých bankách se přešlo i na nová pravidla obezřetného podnikání. Ve spojitosti s přechodem na Basel II. se také mírně zvýšila i kapitálová přiměřenost. Banky se začaly zabývat přesnějším hodnocením podstupovaných rizik, především operačního rizika.³⁰

V tomto roce došlo také ke sloučení akvizici na bankovním sektoru, a to HVB Bank a Živnostenská banka byly integrovány do nové bankovní instituce UniCreditBank Czech Republic a.s. Obě banky předtím působily samostatně a úspěšně na českém trhu.

Také byl tento rok úspěšný v oblasti poskytování úvěrů klientům. Od roku 1996 dosáhlo meziroční tempo růstu nejvyšší hodnoty. Klientské úvěry byly financovány primárními depozity. České banky disponují poměrně velkým objemem klientských vkladů, což také představuje pro ně velké výhody. Větší objemy klientských vkladů představují nižší náklady ve srovnání s jinými formami externího financování a zároveň také představují dobrou ochranu před případným rychlým úbytkem likvidity na finančním trhu. Avšak je dynamický růst v oblasti vkladů stále nižší než u úvěrů. V průběhu let dochází ke snižování poměru vklady/úvěry.

ROK 2008

Rok 2008 je charakterizován především prohloubením finanční krize ve světě, došlo k pádu několika významných finančních institucí. Za jeden z hlavních dopadů krize je považován pád americké investiční banky Lehman Brothers, což rapidně zvýšilo averzi k riziku. Došlo k likviditním problémům v celém finančním světě, byly zasaženy i rozvíjející se ekonomiky, které do té doby nebyly nijak zvlášť krizí postiženy. Ke konci roku 2008 a začátkem roku 2009 přešla krize do fáze recese. Hlavním rizikem pro banky se staly narůstající nesplacené úvěry.

Český finanční sektor si navzdory bouřící krizi vedl poměrně obstojně a bankovní i nebankovní instituce si udržely poměrnou vysokou ziskovost. Avšak u některých významných bankovních subjektů došlo k poklesu zisku. Český bankovní sektor si udržel dobrou pozici v souvislosti s bilanční likviditou. Upevnila se pozice bank na finančním sektoru. Drobní investoři přesouvali své finanční prostředky z podílových fondů na korunové vkladové účty u bank.

³⁰ V rámci přechodu na Basel II. dochází k zavedení kapitálových požadavků k operačnímu riziku.

Banky si nadále udržovaly dobrou pozici, docházelo k nárustu přijatých depozit i k nárustu úvěrů klientům (hodnoty pro depozita v jednotlivých bankách jsou součástí Přílohy č. 2 a pro úvěry v Příloze č. 3). Nedošlo k obávanému přelivu ze strany mateřských zahraničních institucí a české banky se i nadále věnovaly zmiňovanému „tradičnímu modelu“, který přinášel zahraničním vlastníkům dostatečné výnosy.

Ačkoli se český bankovní sektor poměrně úspěšně vyhnul globální krizi, není ještě vyhráno. Dopad ekonomické recese ovlivní následující roky. Banky působící na českém trhu dosáhly i v tomto roce vysokého zisku. I když nejvyšší zaznamenaný zisk byl v roce 2007, došlo ke snížení zisku v následujícím roce o 3 % na 44 705 mil. Kč. Mezi hlavní zdroje generující zisk patřily především výnosy z finančních činností, a to hlavně čisté úrokové výnosy a výnosy z poplatků. Na druhé straně ale došlo také ke zvýšení ztrát v důsledku znehodnocení aktiv z nesplacených úvěrů.

Česká republika, jako jedna z mála nových členských zemí EU ze střední a východní Evropy, patří mezi země, které jsou nezávislé na externím financování bankovního sektoru, a to i navzdory tomu, že většina tuzemských bank je vlastněna zahraničními subjekty. Některé významné české banky jsou pak v pozici čistého věřitele svých evropských bankovních skupin.³¹

V následujících podkapitolách bude provedeno měření koncentrace na českém bankovním trhu postupně na celkových aktivech, na poskytnutých úvěrech a na přijatých depozitech.

4.3.2 Měření koncentrace na trhu celkových aktiv

Analýza koncentrace na bankovním trhu bude provedena od roku 2006 do 2008. V následující tabulce 4.2 lze vidět vývoj celkových aktiv za všechny bankovní instituce působící na českém trhu. Vývoj celkových aktiv jednotlivých bank je součástí Přílohy č. 1. Údaje k provedení analýzy byly čerpány z dostupných výročních zpráv jednotlivých bank. Při získávání údajů z výročních zpráv za jednotlivé banky působící na českém bankovním trhu nebylo možno u některých poboček zahraničních bank sehnat věrohodné údaje pouze za pobočku působící na území ČR, proto se v tabulce nenacházejí všechny banky, které působí na českém bankovním trhu. I když k 31.12.2008 působilo na českém bankovním

³¹ Údaje o vývoji na finančním sektoru v ČR ve sledovaném období byly čerpány z výročních zpráv ČNB.

sektoru 38 bank, došlo během analyzovaných let k několika fúzím, např. spojení E-banky s Raiffeisenbankou v roce 2008. Další příklady fúzí budou uvedeny později.

Tab. 4.2: Vývoj celkových aktiv bankovního sektoru v mil. Kč v letech 2006-2008

	2006	2007	2008
Celková aktiva bank.sektoru	3 049 776,8	3 603 701,9	3 871 853,1

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů z výročních zpráv jednotlivých bank

Z výše uvedené tabulky lze sledovat nárůst celkových aktiv v českém bankovním sektoru ve sledovaných letech. I přes probíhající krizi, která začala v roce 2007 a následující recesí v roce 2008, došlo u českých bank k nárůstu celkových aktiv, avšak v roce 2008 došlo k nárůstu o zhruba 268 000 mil. Kč, což je asi o 300 000 mil. Kč méně než v roce předchozím.

Během sledovaného období došlo také k fúzím a akvizicím na bankovním trhu. V roce 2007 došlo k akvizici dvou do této doby úspěšně samostatně fungujících bank, a to HVB Bank a Živnostenské banky, které byly sloučeny do banky UniCreditBank. V následujícím roce 2008 pak došlo ke sloučení E-banky s Raiffeisen bankou, které začalo již v roce 2006. Zároveň v roce 2008 došlo k fúzi HYPO stavební spořitelny s Raiffeisen stavební spořitelnou.

Pro výpočet míry koncentrace na českém bankovním trhu bylo použito Herfindhal-Hirschmanova indexu, CR 3 a CR 5 indexu na oblast celkových aktiv, poskytnutých úvěrů a klientských depozit. HHI byl vypočten dle vzorce (4.1). Na základě vypočtených hodnot můžeme zhodnotit úroveň koncentrace, tím i konkurence na českém bankovním trhu.

V tabulce 4.3 jsou zachyceny hodnoty HHI – celková aktiva v letech 2006-2008.

Tab. 4.3: Vypočtené hodnoty HHI – celková aktiva českého bankovního sektoru v letech 2006-2008

	2006	2007	2008
Herfindhal-Hirschman index	0,117797	0,122548	0,10977

Zdroj: vlastní výpočty

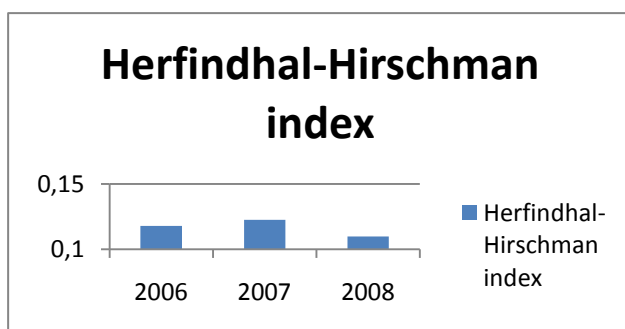
Pro přehlednější vyjádření výsledků, lze vypočtené hodnoty vynásobit multiplikátorem 10 000. Klesající koncentrace v odvětví znamená zpravidla rostoucí konkurenci na bankovním trhu a naopak. Hodnota HHI pro mírně koncentrované prostředí by se měla pohybovat v intervalu od 1 000 do 1 800, což je ve všech letech splněno. Dokonce v roce

2008 dosahuje HHI nejnížší hodnoty, a to 1 097. Všechny vypočtené hodnoty vypovídají o stabilním bankovním prostředí, ve kterém se nachází dostatečné množství bankovních institucí a žádná z nich nedosahuje dominantního postavení na trhu. V roce 2007 dosahuje HHI nejvyšších hodnot. Navýšení hodnoty HHI může být způsobeno právě zmíněnou fúzí HVB Banky a Živnostenské banky, které se sloučely do UniCreditBank, zároveň došlo také ke sloučení jejich položek pod jeden bankovní subjekt. Vzhledem k tomu, že se banka UniCreditBank řadí mezi pět největších bank působících v ČR, znamená to také zvýšení jejich podílu na trhu. Přesto dosahují hodnoty HHI vynikajících hodnot.

Český bankovní systém je ovlivňován celou řadou faktorů, které již byly zmiňovány v předchozích kapitolách. Mezi nejdůležitější faktory patří bezpochyby konkurence, která motivuje bankovní instituce k dosahování lepších výsledků.

Hodnoty HHI jsou znázorněny i pomocí grafu 4.1 v letech 2006 -2008.

Graf 4.1: Vývoj HHI celkových aktiv v letech 2006-2008

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce 4.4 jsou uvedeny hodnoty vývoje celkových aktiv 3 největších českých bank (ČS, ČSOB, KB) a 5 největších českých bank (ČS, ČSOB, KB, UniCreditBank a Raiffeisenbank) dle jejich bilanční sumy. Podíly jsou vyjádřeny v mil. Kč i v %. Podíly na celkových aktivech největších bank jsou potřebné k získání indexů CR 3 a CR 5. Proto z níže uvedených údajů bude počítán také index CR 3 a CR 5.

Tab. 4.4: Vývoj podílů největších bank na celkových aktivech v mil. Kč i v % v letech 2006-2008

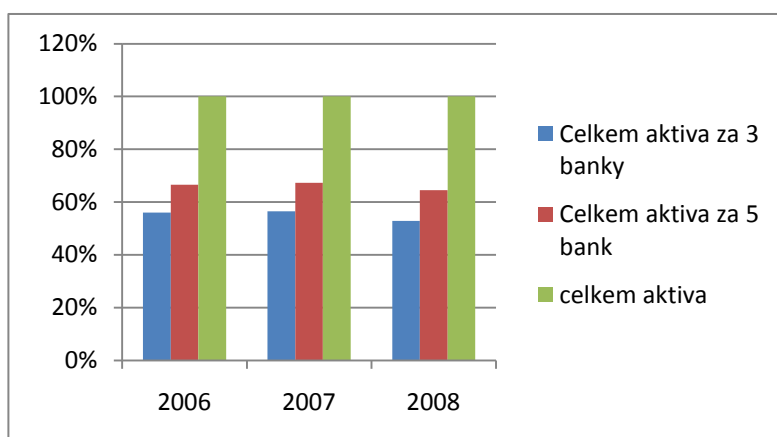
Banka	2006	2007	2008
Česká spořitelna	585 162	665 046	728 799
ČSOB	613 177	788 177	706 376
KB	512 250	588 692	609 962
Celkem aktiva za 3 banky	1 710 589 (56%)	2 041 915 (56,47%)	2 045 137 (52,8%)
UniCreditBank	230 386 ³²	268 935	278 681
Raiffeisenbank	89 677	116 763	181 762
Celkem aktiva za 5 bank	2 030 652 (66,5%)	2 427 613 (67,3%)	2 505 580 (64,5%)
Celkem ativa za všechny banky	3 049 776,8 (100%)	3 603 702 (100%)	3 871 853 (100%)

Zdroj: vlastní zpracování

V závorkách jsou uvedeny procentní podíly největších bank na celkových aktivech celého bankovního sektoru. Z tabulky 4.4 lze vidět, že podíl velkých bank na celkových aktivech je velmi značný. Nejvyšších hodnot dosahují podíly největších bank v roce 2007, a to pro pět největších bank činil podíl 67,3 %. Tento rok byl nejen pro bankovní sektor velice produktivním a rekordním rokem především, co se týče oblasti poskytování úvěrů, jak uvidíme v následující podkapitole. Téměř všechna odvětví ekonomiky prosperovala, firmy žádaly finanční instituce o poskytnutí úvěru. Zároveň také vkládali klienti své úspory do bankovních institucí. Pro uložení svých depozit volili spíše velké banky, které mají na trhu již tradici a které se jeví jako stabilní a méně náchylné vůči úpadku.

V grafu 4.2 jsou znázorněny podíly celkových aktiv jednotlivých bank na celkových aktivech bankovního systému v %.

Graf 4.2: Podíly celkových aktiv největších bank na celkových aktivech bankovního sektoru v % v letech 2006-2008

Zdroj: vlastní zpracování

³² V roce 2006 ještě působily zvlášť banky HVB a Živnostenská banka. V této tabulce byly v roce 2006 sečteny objemy úvěrů těchto dvou bank.

Z uvedeného grafu lze sledovat mírný nárůst podílu největších bank na celkovém bankovním sektoru v roce 2007. Nejvyšší podíl tří největších bank činil 56,47 % a pro pět největších bank představoval 67,3 %. Jak lze vidět v grafu, konkurence na českém trhu se čím dál více projevuje a i ostatní bankovní subjekty se snaží získat svou přízeň u klientů. V souvislosti s dopadem finanční krize získávají čím dál více klientů banky, které nabízejí nejnižší nebo dokonce nulové poplatky a vyšší úroky než konkurence.

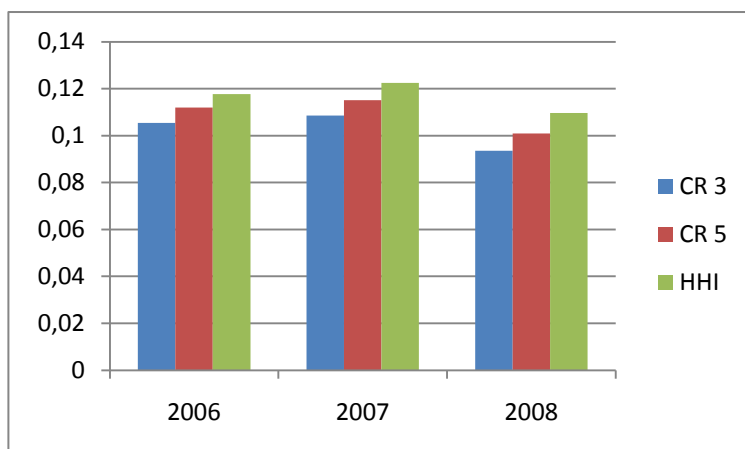
V následující tabulce 4.5 a v grafu 4.3 jsou zachyceny údaje pro všechny vypočtené indexy – CR 3, CR 5, HHI na celkových aktivech za český bankovní sektor v analyzovaných letech 2006-2008.

Tab. 4.5: Vývoj indexů CR3, CR5 a HHI na celkových aktivech v analyzovaných letech 2006-2008

	2006	2007	2008
CR 3	0,1054	0,1085	0,0935
CR 5	0,1120	0,1151	0,1009
HHI	0,1177	0,1225	0,1097

Zdroj: vlastní výpočty na základě údajů z tabulky 4.4 a vzorce (4.1)

Graf 4.3: Vývoj hodnot indexů CR 3, CR 5 a HHI na celkových aktivech v letech 2006-2008

Zdroj: zpracování na základě údajů tabulky 4.5

Jak lze vidět z tabulky i z grafu, hodnoty všech tří vypočtených indexů se drží téměř na stejné úrovni. Nejvyšších hodnot dosahují indexy v roce 2007, a to CR 3 index dosahoval hodnoty 0,1085, CR 5 index 0,1151 a HHI se ustálil na 0,1225. Jak již bylo zmíněno tento rok patřil mezi jeden z nejproduktivnějších roků do této doby. V tomto roce bylo poskytnuto nejvíce úvěrů, zároveň bylo přijato nejvíce vkladů. Také velké banky zaznamenaly větší nárůst sledovaných položek, z tohoto důvodu zaujímaly banky nejvyšší

podíl na trhu celkových aktiv, a to 67,3 %. Zároveň došlo k již zmiňované fúzi, která mírně zvýšila i hodnoty indexů.

Rok 2008 znamenal mírný nárůst konkurence na trhu aktiv. V daném roce vznikl nový bankovní subjekt a počet bankovních institucí se tak zvýšil na 38. Nicméně přesto se i stávající banky začínají aktivně zapojovat v boji o zákazníka.

4.3.3 Měření míry koncentrace na trhu poskytnutých úvěrů

Tabulka 4.6 představuje objem poskytnutých úvěrů za celý bankovní sektor v mil. Kč. Sledované období je stejné jako u období pro celková aktiva, tzn. 2006-2008. Vývoj poskytnutých úvěrů u jednotlivých bank je součástí Přílohy č. 2.

Tab. 4.6: Vývoj celkových poskytnutých úvěrů na českém bankovním trhu v mil. Kč v letech 2006-2008

	2006	2007	2008
Suma poskytnutých úvěrů za celý bank. sektor	1 412 855	1 772 988	2 038 721

Zdroj: výroční zprávy jednotlivých bank, vlastní zpracování

Také na trhu úvěrů lze sledovat rostoucí trend v poskytování úvěrů. Český bankovní trh nebyl zasažen globální krizí v takové míře jako jiné zahraniční trhy. Přeci jen u dceřinných společností zahraničních vlastníků působících na českém trhu došlo ke zpřísnění pravidel pro poskytování úvěrů a prověřování bonity klientů jako důsledek probíhající bankovní krize. Jak lze vidět i z výše uvedené tabulky nárůst úvěrů v roce 2008 poklesl o necelých 100 000 mil. Kč oproti předchozímu roku. České banky poskytovaly úvěry především domácnostem a malým a středním podnikům. Důsledky krize se v ČR projeví v údajích za rok 2009, kdy došlo ke zhoršení kvality poskytnutých úvěrů v důsledku neschopnosti klientů je splácet.

HHI pro poskytnuté úvěry v letech 2006-2008 dosahoval následujících hodnot, které jsou součástí tabulky 4.7.

Tab. 4.7: Vývoj HHI měřeného na trhu poskytnutých úvěrů v letech 2006 -2008

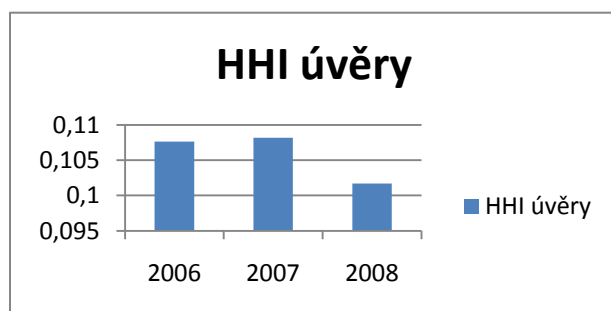
	2006	2007	2008
HHI úvěry	0,107634	0,10819	0,1017

Zdroj: vlastní výpočty

I v případě objemu poskytnutých úvěrů se pohybuje HHI v rozmezí 1 000 až 1 800. Čím více se blížíme k hodnotě 1 000, tím více klesá koncentrace na daném trhu a znamená to také rostoucí konkurenci. Nejnižší hodnoty HHI dosahuje v roce 2008, a to 1 017. K mírnému navýšení došlo v roce 2007. Tento nepatrný nárůst může být ovlivněn již zmiňovanou fúzí HVB Banky a Unibanky. Nicméně hodnoty HHI indexu po fúzi nedosahují hodnot vyšších než 1 800, tzn. fúze není považována za narušující faktor na bankovním prostředí, a proto také ČNB fúzi povolila.

Vývoj HHI na trhu úvěrů je také znázorněn v následujícím grafu 4.4. Jak lze vidět hodnoty HHI pro hodnocení míry koncentrace na trhu poskytnutých úvěrů dosahují nejnižších výsledků. Na trhu úvěrů tedy existuje nejnižší míra koncentrace, resp. zde existuje největší konkurence mezi bankovními subjekty.

Graf 4.4: Vývoj HHI na trhu úvěrů v letech 2006-2008

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z tabulky 4.6.

Na trhu úvěrů lze tedy sledovat poměrně stabilní úroveň konkurence během sledovaných tří let. Dochází také ke snižování podílu tří a pěti největších českých bank na trhu celkových úvěrů. Tato situace je znázorněna v tabulce 4.8.

Tab. 4.8: Podíly největších bank na trhu úvěrů vyjádřeny v mil. Kč i v %

Banka	2006	2007	2008
Česká spořitelna	296 498	376 500	412 472
ČSOB	203 842	247 578	230 383
KB	223 171	267 525	318 834
Celkem úvěry za 3 banky	723 511 (51,2%)	891 603 (50,2%)	961 689 (47,2%)
UniCreditBank	141 823 ³³	153 187	173 856
Raiffeisenbank	68 252	97 064	138 705
Celkem úvěry za 5 bank	933 586 (66%)	1 141 854 (64,4%)	1 274 250 (62,5%)
Celkem poskytnuté úvěry	1 412 855 (100%)	1 772 987 (100%)	2 038 721 (100%)

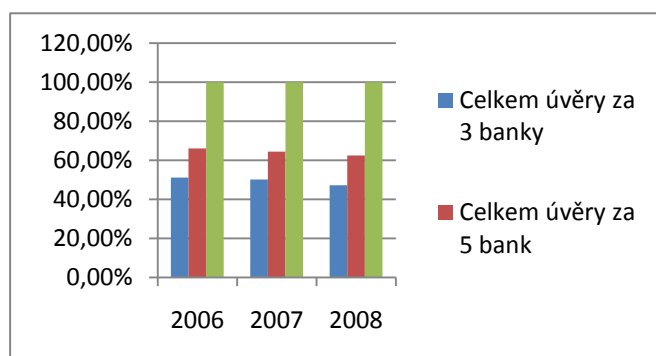
Zdroj: vlastní zpracování

³³ Stejně jako u celkových aktiv, objem úvěrů v roce 2006 za banku UniCreditBank představuje součet úvěrů HVB Banky a Živnostenské banky.

Ačkoli se může zdát, že český bankovní trh ovládají významným způsobem velké banky, konkurenceschopnost na trhu úvěrů není zásadním způsobem ohrožena. Těto skutečnosti také napovídají výsledky HHI pro oblast úvěrů, které se pohybují v rozmezí určeném pro mírně koncentrovaný trh. Také lze sledovat, že se podíly největších bank na trhu úvěrů v jednotlivých letech snižují. Nejnižší hodnoty dosahují v roce 2008, a to činí podíl pěti největších bank asi 62,5%, což je méně než v předchozích dvou letech. Pokles podílů bankovních subjektů v oblasti úvěrů je dán bezpochyby i existencí větší konkurence, která působí na trhu. Úvěry mohou poskytovat i jiné než bankovní instituce, na rozdíl od přijímání vkladů, kde je třeba mít k této činnosti povolení ČNB, proto je jejich podíl na trhu úvěrů nižší než na trhu depozit, jak lze vidět v následující kapitole 4.4.3.

Vývoj podílů největších bank na trhu poskytnutých úvěrů v % je také vyjádřen pomocí grafu 4.5.

Graf 4.5: Podíly největších bank v ČR na trhu poskytnutých úvěrů v %

Zdroj: vlastní zpracování

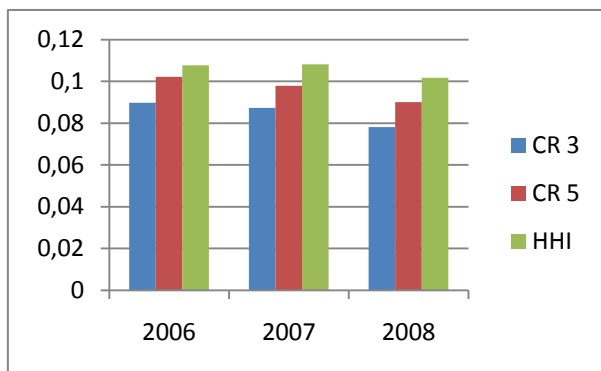
V níže uvedené tabulce 4.9 a v grafu 4.6 budou zachyceny hodnoty indexů CR 3, CR 5 a Herfindhal-Hirschmanova indexu na trhu poskytnutých úvěrů na českém bankovním trhu v letech 2006-2008.

Tab. 4.9: Hodnoty indexů CR 3, CR 5 a HHI v letech 2006-2008

	2006	2007	2008
CR 3	0,0898	0,08736	0,07811
CR 5	0,1022	0,0978	0,0900
HHI	0,1076	0,1081	0,1017

Zdroj: výpočty na základě údajů z tabulky 4.8

Graf 4.6: Vývoj hodnot indexů CR 3, CR 5 a HHI v letech 2006-2008

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky i grafu lze vidět, že indexy pro měření míry koncentrace trhu dosahují nejnižších hodnot v roce 2008. Pokles těchto indexů značí rostoucí konkurenci, což může být způsobeno zkvalitněním služeb poskytovaných bankami, rozšiřováním svých poboček nebo zlepšením přístupu v oblasti internetového bankovníctví, rozšíření poskytovaných služeb, apod.

4.3.4 Měření míry koncentrace na trhu přijatých depozit

Jako poslední oblast, ve které bude zjišťována úroveň koncentrace, je oblast přijatých depozit. Výpočet míry koncentrace v oblasti přijatých depozit byl proveden v letech 2006-2008. V tabulce 4.10 jsou zachyceny hodnoty celkových přijatých vkladů za český bankovní sektor v mil. Kč. Vývoj hodnot přijatých depozit za jednotlivé bankovní instituce je součástí Přílohy č. 3.

Tab. 4.10: Vývoj přijatých vkladů v mil. Kč v letech 2006-2008

	2006	2007	2008
Přijaté vklady celkem	2 145 984,5	2 466 753,1	2 801 336,1

Zdroj: údaje z výročních zpráv jednotlivých bank

Také v oblasti vkladů lze sledovat rostoucí trend. Dokonce v roce 2008 došlo k mírnému nárůstu vkladů u bankovních subjektů oproti roku 2007. Z výše uvedených hodnot lze předpokládat, že česká veřejnost navzdory probíhající finanční krizi ve světě neztratila důvěru v tuzemský bankovní systém a svěřovala i nadále své úspory do rukou bankovních institucí. Tento fakt je velmi důležitý z toho důvodu, že domácí banky měly dostatek finančních prostředků z primárních vkladů na financování poskytovaných úvěrů a

svědčí také o stabilitě českého finančního systému. Což je bezpochyby velkou výhodou pro české banky především v případě rychlého vyčerpání likvidity na finančním trhu a zároveň velký objem klientských depozit na financování úvěrů nese poměrně nízké náklady ve srovnání s jinými formami externího financování. Především stavební spořitelny a banky nabízející služby stavebního spoření využívají výhod státní podpory ke stavebnímu spoření. Stavební spoření je stále pro širokou veřejnost jedno z nejvýhodnějších, nejjistějších a také nejvyužívanějších forem investování finančních prostředků. Specializované banky, které nenabízí tyto služby, jsou pak daleko za konkurencí.

Hodnoty Herfindhal-Hirschmanova indexu pro oblast přijatých vkladů v jednotlivých letech dosahují následujících hodnot uvedených v tabulce 4.11.

Tab. 4.11: Hodnoty HHI pro celkové přijaté vklady na bankovním sektoru v letech 2006-2008

	2006	2007	2008
HHI vklady celkem	0,13177	0,13325	0,11786

Zdroj: vlastní výpočty

Na základě vzorce pro výpočet HHI byly vypočteny hodnoty pro trh přijatých depozit. Stejně jako v předešlých případech také na trhu vkladů se hodnoty HHI pohybují v rozmezí od 0,1 do 0,18. Bankovní prostředí v oblasti přijatých depozit lze považovat za mírně koncentrované, resp. za konkurenceschopné. V porovnání s hodnotami HHI pro celkové poskytnuté úvěry lze konstatovat fakt, že v oblasti vkladů je konkurence nižší, resp. prostředí je více koncentrované, než v oblasti úvěrů. Klienti více důvěřují větším, stabilním bankám s dlouholetou tradicí, a také jak bylo uvedeno, přijímat a ukládat klientská depozita mohou dle Zákona o bankách pouze bankovní subjekty, ale úvěry mohou poskytovat i nebankovní instituce. I přesto růst vkladů v ČR stále převyšuje růst úvěrů. Jak již bylo řečeno konkurence na trhu vkladů získává jistou výhodu, pokud nabízí služby stavebního spoření či jiné atraktivní nabídky zhodnocení peněz. Ostatní finanční subjekty jsou pak v určité nevýhodě oproti konkurenci.

V následující tabulce 4.12 budou zachyceny podíly největších bank na trhu přijatých vkladů v mil. Kč v letech 2006-2008.

Tab. 4.12: Podíly největších bank na trhu přijatých vkladů vyjádřeny v mil. Kč i v %

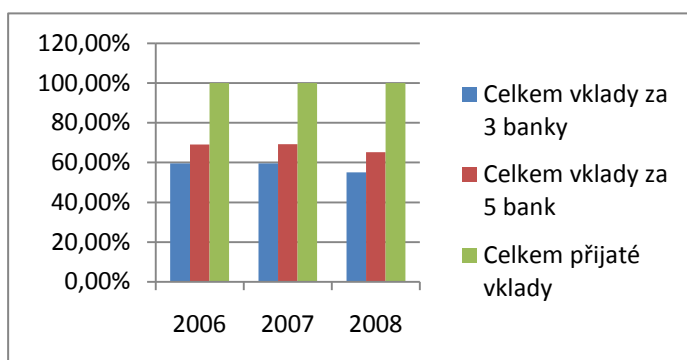
Banka	2006	2007	2008
Česká spořitelna	430 658	474 405	521 571
ČSOB	453 774	543 964	560 104
KB	398 137	453 762	461 104
Celkem vklady za 3 banky	1 282 569 (59,6%)	1 472 131 (59,5%)	1 542 779 (55,1%)
UniCreditBank	141 263 ³⁴	166 322	170 770
Raiffeisenbank	56 474	72 265	112 283
Celkem vklady za 5 bank	1 480 306 (69,1%)	1 710 718 (69,3%)	1 825 832 (65,2%)
Celkem přijaté vklady	2 145 984 (100%)	2 466 753 (100%)	2 801 336 (100%)

Zdroj: vlastní zpracování

Na straně přijatých depozit došlo v roce 2008 k poklesu podílu největších bank. Zároveň lze sledovat, že skupina větších bank dosahuje v oblasti vkladů vyšších podílů na celkové hodnotě poskytnutých depozit narozdíl od trhu poskytnutých úvěrů, kde je jejich podíl nižší (viz tabulka 4.8).

Podíly největších bank ve sledovaném období jsou zaznamenány také v grafu 4.7.

Graf. 4.7: Podíly tří a pěti největších bank na trhu přijatých depozit vyjádřené v % v letech 2006-2008

Zdroj: vlastní zpracování

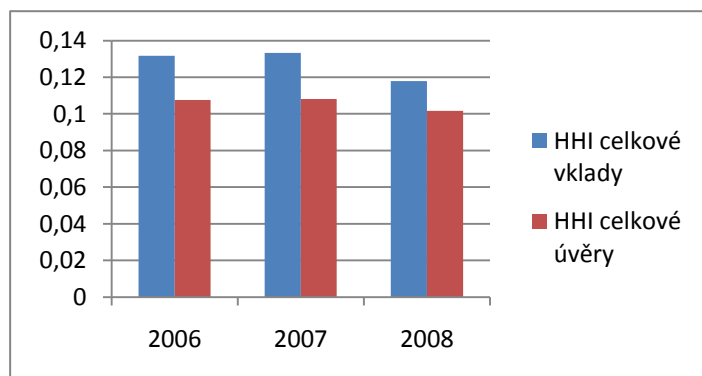
Podíl vkladů na úvěrech je dost vysoký jak již bylo řečeno, dokonce klientská depozita na konci roku 2007 dosahovala 1,3 násobku úvěrů klientům. Postupně ale začíná podíl vklady/úvěry klesat, což by pro banky znamenalo nemožnost financování úvěrů pouze

³⁴ Jako v oblasti celkových aktiv a úvěrů byly hodnoty za přijaté vklady banky UniCreditBank sečteny za banky HVB banka a Živnobanka.

z primárních vkladů, ale musely by využít jiných možností externího financování, které jsou však nákladnější.

Podíl hodnot koncentrace podle vkladů a úvěrů jsou znázorněny v grafu 4.8, z něhož lze sledovat klesající tendenci podílu vklady/úvěry.

Graf 4.8: Podíl hodnot koncentrace pro HHI podle vkladů/úvěrů jednotlivých bankovních institucí v letech 2006-2008

Zdroj: Hodnoty HHI pro úvěry a vklady, vlastní zpracování

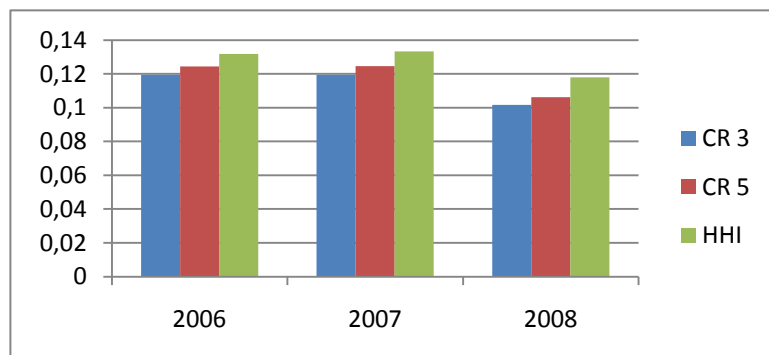
V tabulce 4.13 a grafu 4.9 jsou znázorněny hodnoty vypočtených indexů, určujících koncentraci bankovního prostředí. Na trhu depozit je tedy patrná existence nižší konkurence než na trhu úvěrů, resp. vyšší míra koncentrace. Přesto HHI ve všech letech dosahuje optimálních hodnot. Nejnižších hodnot dosahují indexy koncentrace v roce 2008.

Tab. 4.13: Porovnání vypočtených hodnot pro indexy koncentrace na trhu depozit v letech 2006-2008

	2006	2007	2008
CR 3	0,1194	0,11945	0,1017
CR 5	0,1270	0,1248	0,1070
HHI	0,13177	0,13325	0,11786

Zdroj: vlastní výpočty dle údajů z tabulky 4.12

Graf 4.9: Vývoj vypočtených hodnot indexů koncentrace na trhu depozit v letech 2006-2008

Zdroj: vlastní zpracování

4.4 Zhodnocení konkurence na českém bankovním sektoru

Český bankovní sektor lze dle dosažených výsledků považovat za mírně koncentrovaný na základě výpočtu HHI, tedy za konkurenceschopný. Nejvyšších hodnot dosahoval v roce 2007, ale od toho roku dochází k poklesu indexů koncentrace, jak na trhu celkových aktiv, tak na trhu poskytovaných úvěrů a přijímaných vkladů.

HHI se pohybuje v rozmezí od 0,1 do 0,18, což je považováno za mírně koncentrované prostředí. Čím nižší je hodnota HHI, tím je trh méně koncentrovaný, tzn. že na daném trhu roste úroveň konkurence a banky se tak snaží dosahovat co nejlepších výsledků a obstát v silné konkurenci. Snaží se vyhovět svým klientům a získat je na svou stranu.

Nejnižších hodnot dosahují indexy CR 3, CR 5 a Herfindhal-Hirschmanův index na trhu poskytnutých úvěrů, a to v roce 2008, kdy index CR 3 dosahoval hodnoty 0,07811, index CR 5 byl na úrovni 0,0900 a HHI byl 0,1017. Tyto údaje jsou známkou dostatečně silného koncentrovaného prostředí, kdy na daném trhu existuje dostatečný počet bankovních subjektů, které si mezi sebou konkurují. Nízké hodnoty indexů jsou dány i skutečností, že institucí, které poskytují úvěry je více než bankovních subjektů, které jako jediné mohou na základě udělené licence přijímat vklady od veřejnosti. Proto hodnoty indexů koncentrace na trhu depozit dosahovaly vyšších hodnot než na trhu úvěrů. V roce 2008 se index CR 3 ustálil na hodnotě 0,1017, index CR 5 na 0,1070 a HHI za všechny bankovní subjekty dosáhl hodnoty 0,1178. Nízká hodnota HHI je dána také vznikem nového bankovního subjektu a snížením podílu největších bank, kterým začínají konkurovat střední banky. Všechny uvedené hodnoty se však stále pohybují v rozmezí pro mírně koncentrované prostředí ve všech sledovaných letech.

V následující kapitole 4.5 bude provedena analýza konkurenceschopnosti na slovenském bankovním sektoru na trhu celkových aktiv, úvěrů a vkladů. Analyzované údaje budou zjišťovány z výročních zpráv jednotlivých bankovních subjektů za období 2006-2008.

4.5 Měření konkurenceschopnosti na slovenském bankovním trhu

Slovenský bankovní sektor se vyvíjel po rozdělení ČSFR dá se říci stejným způsobem jako český bankovní sektor (blíže viz kapitola 2). V roce 2006 mělo povolení k činnosti 24 bank a v roce 2007 se počet bank navýšil o 2 nové finanční instituce na 26 bankovních subjektů, v roce 2008 se pak ustálil počet bankovních institucí na 27.

4.5.1 Analýza slovenského bankovního sektoru v letech 2006-2008

ROK 2006

Podobně jako pro český bankovní trh byl také rok 2006 i pro ten slovenský pozitivní. Nejvýrazněji se vyvíjela oblast bankovníctví. Byl to úspěšný rok, banky poskytovaly velké množství úvěrů, rostly především úvěry poskytované domácnostem a podnikům. Co se týče úvěrů pro domácnosti převažovaly ve větší míře především úvěry na bydlení. Banky měly dostatek vlastních zdrojů.

Jako základní zdroj zůstávaly vklady domácností, jejichž podíl na bilanční sumě zaznamenal růst. Růst objemu úvěrů měl za následek růst čistých úrokových příjmů. Díky přetrvávajícímu růstu úvěrů poklesla přiměřenost vlastních zdrojů. Je nutné podotknout, že si všechny banky držely minimální požadované množství vlastních zdrojů, a to ve výši 8 %, jak je uvedeno v požadavcích na kapitálovou přiměřenost. Vlastní zdroje bank byly označeny jako vysoce kvalitní zdroje, téměř všechny patřily do nejkvalitnější kategorie Tier I.

Spolu s vysokým objemem poskytovaných úvěrů domácnostem i podnikům také rostlo riziko spojené s nesplácením úvěrů. Rizikovost úvěrů tak do velké míry souvisí s finanční situací dlužníka. Za nárůst objemů úvěrů lze bezpochyby považovat vyšší příjmy domácností a také pokles nezaměstnanosti. Dalším pozitivem byl poměrně málo zadlužený podnikový sektor a zlepšovala se i finanční situace podniků. Díky kvalitnější úrovni dlužníků byla i kvalita úvěrových portfolií bank na dobré úrovni. Horší kvalita byla zaznamenána na trhu spotřebitelských úvěrů.

ROK 2007

Rok 2007 představoval pro slovenský bankovní sektor pozitivní vývoj z pohledu finanční stability. Téměř ve všech oblastech byl zaznamenán rostoucí trend. Ve světě probíhala úvěrová krize, která se příliš nedotkla ani Slovenska ani ČR. Na slovenském bankovním trhu bylo možno zaznamenat mírný pokles v některých finančních segmentech. Objem finančních prostředků bankovních institucí vzrostl asi o 20 % oproti roku 2006. Krize, která probíhala ve světě nezasáhla významným způsobem slovenský bankovní systém. Všechny bankovní instituce zvýšily své zisky. V druhé polovině roku 2007 došlo ke zhoršení situace ve světě, nicméně Slovenska se nijak významně nedotkla. Držba rizikových aktiv v jednotlivých bankách byla minimální.

Navzdory situaci ve světě slovenský sektor zaznamenal v roce 2007 pokračující růst úvěrů klientům. Úvěry byly opět poskytovány především domácnostem a podnikům. Co se týče podnikatelského sektoru, centrem zájmu bankovních institucí se staly především malé a střední podniky. Dále pokračoval nárůst i v poskytování úvěrů domácnostem. Tento nárůst byl podobně jako v loňském roce financován ze stabilních zdrojů. Na rozdíl od ostatních zemí EU byl slovenský bankovní sektor nezávislý na krátkodobých bankovních zdrojích.

V roce 2007 se pokračovalo v rostoucím trendu spojeného s tvorbou zisku. Hlavní část příjmů opět tvořily především úrokové příjmy. Úrokové příjmy rostly převážně velkým bankám, které využily svého silného postavení na trhu a zvyšovaly své úrokové příjmy díky vyšším objemům úvěrů.

ROK 2008

Mezi významné faktory, které měly zásadní vliv na slovenský bankovní sektor v roce 2008, patřily bezpochyby prohlubující se finanční krize a také příprava Slovenské republiky na vstup do eurozóny. Tyto faktory se podílely na následujícím vývoji finančního sektoru. Nicméně zásah finanční krize měl na Slovensko relativně minimální dopad oproti ostatním zemím v EU. Krize se projevila spíše v oblasti důchodového spoření a investování.

Struktura bankovního systému na Slovensku je v převážné většině také v rukou zahraničních vlastníků stejně jak je tomu i v případě ČR. Mateřské společnosti byly krizí

zasaženy a postupně ke konci roku 2008 se začíná krize projevovat i ve výsledcích pro slovenský bankovní sektor. Zhoršila se finanční situace na straně podniků, čímž se zhoršila kvalita úvěrů poskytnutých podnikovému sektoru. Banky také přistoupily ke zpřísnování kritérií pro poskytování úvěrů, zároveň došlo ke snížení poptávky po úvěrech jak ze strany podniků tak domácností. Vliv finanční krize ovlivnil i vývoj na straně úvěrů, které se staly méně dostupnými pro podnikový sektor. V případě domácností nedocházelo k takovému zhoršení jako na straně podniků. Na trhu úvěrů poskytovaných domácnostem došlo ke snížení jejich poptávky v souvislosti s zhoršenou ekonomickou situací.

Klienti zvýšili své primární vklady u bankovních institucí v souvislosti s přechodem na společnou měnu euro. Vklady klientů tak výrazně převyšovaly poskytnuté úvěry. Tento efekt byl pro domácí banky velmi pozitivní, protože v době vládnoucí krize banky snižovaly svou závislost v oblasti získávání zdrojů na finančních trzích. I přes světovou krizi si udržel slovenský bankovní systém poměrně vysoký zisk. Opět vyšších zisků dosahovaly především větší banky. Jako ve všech předchozích letech hlavním zdrojem příjmů bank byly úrokové příjmy. Avšak ke konci roku došlo k poklesu tempa růstu úrokových příjmů. Poklesl i objem poskytnutých úvěrů podnikům a v sektoru domácností došlo k růstu úrokových nákladů.

Na konci roku vykazoval bankovní sektor poměrně dobrou kapitálovou pozici. Ve většině bank byl ponechán nerozdělený zisk z minulých let, a tak v posledním čtvrtletí roku 2008 většina bankovních subjektů navyšovala své vlastní zdroje. Díky tomu byla kvalita vlastních zdrojů stále vysoká.³⁵

Analýza konkurenceschopnosti slovenského bankovního trhu bude prováděna za období 2006-2008. Za následující roky bude vypočten Herfindhal-Hirschmanův index, indexy CR 3 a CR 5 na trhu celkových aktiv, poskytnutých úvěrů a primárních vkladů. Pro zdůvodnění vývoje jednotlivých položek u bankovních subjektů byla v předchozí kapitole shrnuta situace na slovenském bankovním sektoru v letech 2006-2008. Také v těchto letech i na slovenském bankovním sektoru došlo k několika fúzím mezi bankami, které budou zmíněny později. Stejně jako v ČR, tak i na Slovensku, ovládají většinu trhu banky se zahraničními vlastníky.

³⁵ Informace o situaci na slovenském bankovním sektoru ve sledovaných letech byly zjišťovány z výročních zpráv NBS.

4.5.2 Měření koncentrace na trhu celkových aktiv pro slovenský bankovní sektor

Míra koncentrace na trhu celkových aktiv byla měřena pomocí HHI, indexu CR 3 a CR 5. Pro jednotlivé banky působící na slovenském bankovním trhu byly zjištěny hodnoty jejich celkových aktiv. Na základě vzorce (4.1) pak byl proveden výpočet HHI. Zjištěné hodnoty budou uvedeny v následujících tabulkách.³⁶

V tabulce 4.14 jsou znázorněny hodnoty celkových aktiv za všechny slovenské banky v mil. Sk v letech 2006-2008. Hodnoty pro jednotlivé bankovní subjekty jsou součástí Přílohy č. 4.

Tab. 4.14: Hodnoty celkových aktiv všech bankovních institucí vyjádřené v mil. Sk za období 2006 – 2008

	2006	2007	2008
Celková aktiva bank.sektoru	1 384 740,2	1 603 908,3	1 849 211,1

Zdroj: údaje z výročních zpráv jednotlivých bank, vlastní zpracování

Z tabulky lze sledovat rostoucí trend v celkových aktivech. Jak bylo uvedeno v předchozí kapitole bankovní sektor v těchto letech zaznamenával pozitivní vývoj v oblasti celého finančního sektoru. Navzdory probíhající krizi v letech 2007, 2008 si udržel stabilní vývoj, dokonce lze sledovat mírně rostoucí trend nejen na trzích celkových aktiv, ale jak uvidíme v další tabulce, tak i na trzích úvěrů a vkladů.

Také na slovenském bankovním sektoru došlo k několika fúzím. V roce 2007 došlo k fúzi UniBanky s HVB Bankou Slovakia, do té doby působily obě banky na slovenském trhu samostatně. Tyto dvě banky byly sloučeny do UniCreditBank. K další fúzi došlo v roce 2009, a to byly sloučeny ISTROBANKA a ČSOB, kdy se ČSOB stala právním nástupcem, který převzal veškerá práva a povinnosti ISTROBANKY. Od roku 2009 na slovenském bankovním trhu již působí pod názvem ČSOB.

³⁶Hodnoty pro některé bankovní instituce nebylo možné zjistit. Některé údaje za zahraniční pobočky byly součástí rozvahy pro celý finanční celek. V jiných případech zase nebylo možné zjistit údaje z důvodu fúze, u některých menších bank nebylo možno sehnat údaje na jejich webových stránkách. Z výše uvedených důvodů jsou v tabulce 4.14 zachyceny údaje pouze u těch bank, které měly výroční zprávy dostupné na internetových stránkách.

V tabulce 4.15 jsou uvedeny vypočtené hodnoty HHI pro celková aktiva v analyzovaných letech 2006-2008.

Tab. 4.15: Vývoj hodnot HHI pro celková aktiva slovenského bankovního sektoru v letech 2006-2008

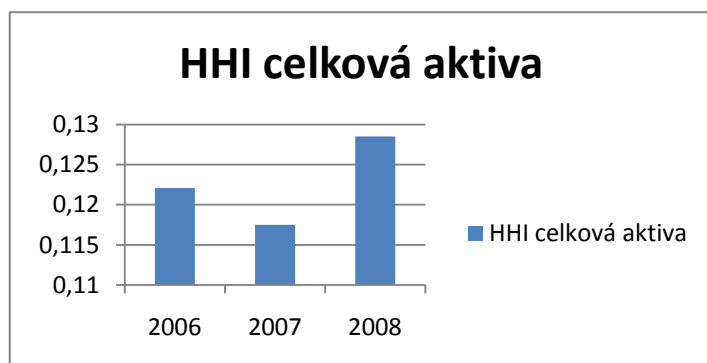
	2006	2007	2008
HHI celková aktiva	0,1221	0,1175	0,1285

Zdroj: vlastní výpočty

Optimální hodnota míry koncentrace odvětví se nachází mezi 0,1 - 0,18. Hodnoty v tomto rozmezí představují mírně koncentrované prostředí, což znamená, že na daném trhu žádná z bank nedisponuje takovým postavením, aby jej mohla ovlivnit ve svůj prospěch. Bankovní prostředí na slovenském trhu lze tedy také považovat za konkurenční, hodnoty HHI se ve všech letech nachází v daném rozmezí. Čím je HHI nižší, tím větší je konkurence na trhu celkových aktiv. Nejnižších hodnot dosahuje HHI v roce 2007, a to 1 175. Znamená to, že v roce 2007 byla míra konkurence na daném trhu nejvyšší. Rok 2007 patřil mezi úspěšné roky ve slovenském bankovníctví, HHI značí klesající míru koncentrace, tzn. rostoucí konkurenci. Oproti roku 2006 také vznikly v roce 2007 dvě nové bankovní instituce, díky tomu se došlo k rozšíření nabídky produktů a služeb pro klienty. V roce 2008 došlo k mírnému nárůstu HHI, což může být dáno preferencí klientů, kteří raději využívali služeb velkých bank. Jak uvidíme později, došlo v roce 2008 k nárůstu podílu největších bank.

Hodnoty HHI na trhu celkových aktiv jsou také zobrazeny v grafu 4.10.

Graf. 4.10: Vývoj hodnot HHI na trhu celkových aktiv slovenského bankovního sektoru v letech 2006-2008

Zdroj: vlastní zpracování

Také na celkové produkci slovenského bankovního sektoru se ve větší míře podílí skupina velkých bank, mezi tři největší banky bezpochyby řadíme Slovenskou spořitelnu, Všeobecnou úvěrovou banku a Tatrabanku. V případě pěti největších bank byly mezi tyto tři zmíněné zařazeny ještě banky ČSOB a UniCreditBank.³⁷ V tabulce 4.16 jsou zachyceny podíly těchto největších bank působících na Slovensku.

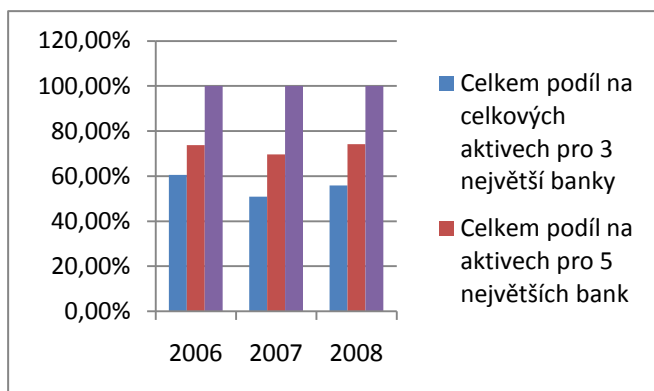
Tab. 4.16: Podíly největších bank na celkových aktivech slovenského bankovního sektoru v mil. Sk i v %

	2006	2007	2008
Slovenská spořitelna	297 908	303 913	378 282
Všeobecná úvěrová banka	238 231	275 140	336 983
Tatrabanka	208 474	252 150	317 862
Celkem podíl na celkových aktivech pro 3 největší banky	744 613 (60,5%)	831 203 (50,9%)	1 033 127 (55,8%)
ČSOB	154 235	170 493	199 603
UniCreditBank	122 676	135 352	140 151
Celkem podíl na aktivech pro 5 největších bank	1 021 524 (73,8%)	1 137 048 (69,7%)	1 372 881 (74,2%)
Aktiva za bank.sektor celkem	1 384 740 (100%)	1 630 908 (100%)	1 849 211 (100%)

Zdroj: vlastní výpočty

Hodnoty podílů největších bank jsou zachyceny v následujícím grafu 4.11.

Graf 4.11: Podíly největších bank působících na slovenském bankovním trhu vyjádřené v %

Zdroj: vlastní zpracování

Podíly největších bank na celkové bankovní produkci dosahují v jednotlivých letech podobné úrovně. Nejnižších hodnot dosahovaly v roce 2007, což svědčí o silnějším působení konkurence na slovenském bankovním trhu a také o produktivitě slovenské ekonomiky v tomto roce. Všechny banky v tomto roce zaznamenaly rekordní úspěchy,

³⁷ Mezi největší banky byly zařazeny banky s nejvyšším podílem bilanční sumy na celkové bilanční sumě celého bankovního sektoru. Údaje za banku UniCreditBank byly v roce 2006 sečteny údaje HVB banky a UniBanky, tyto dvě banky byly v roce 2007 sloučeny v UniCreditBank banku.

v roce 2008 se začal zvyšovat opět podíl největších bankovních institucí. Tento fakt může být ovlivněn světovou krizí, kdy spousta bank musela přejít ke zpřísnění pravidel, a tak některé menší a střední banky nemohly poskytovat tolik úvěrů jako velké banky. Zároveň klienti upřednostňovali využití služeb u velkých bank.

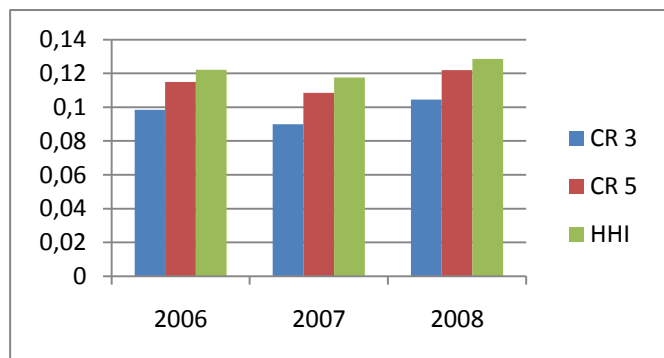
V tabulce 4.17 a v grafu 4.12 jsou znázorněny všechny vypočtené indexy koncentrace, a to CR 3, CR 5 a HHI v letech 2006-2008 pro trh celkových aktiv.

Tab. 4.17: Hodnoty indexů koncentrace v letech 2006-2008

	2006	2007	2008
CR 3	0,09854	0,090	0,1046
CR 5	0,1150	0,1084	0,1219
HHI	0,1221	0,1175	0,1285

Zdroj: výpočty na základě údajů z tabulky 4.16

Graf 4.12: Vývoj hodnot indexů koncentrace na trhu celkových aktiv v letech 2006-2008

Zdroj: vlastní zpracování

Jak lze vidět v tabulce i grafu, hodnoty indexů koncentrace na celkových aktivech byly nejnižší v roce 2007. V tomto roce došlo na trhu celkových aktiv k většímu působení konkurence mezi bankovními subjekty. Rok 2007 také patří mezi rekordní roky, co se týče zisku všech bank. Pro velké banky byl dle indexů CR 3 a CR 5 úspěšnější rok 2008, kdy dosahovaly vyššího podílu na trhu.

4.5.3 Měření koncentrace na trhu poskytnutých úvěrů

Při výpočtu HHI na trhu poskytnutých úvěrů se vycházelo z hodnot uvedených ve výročních zprávách slovenských bankovních subjektů. Jednotlivé hodnoty byly zjišťovány pro roky 2006-2008.

Údaje za poskytnuté úvěry celého slovenského bankovního sektoru jsou zachyceny v tabulce 4.18 v mil. Sk. Hodnoty úvěrů za jednotlivé banky jsou uvedeny v Příloze č. 5.

Tab. 4.18: Vývoj poskytnutých úvěrů za celý bankovní sektor v letech 2006-2008 v mil.Sk

	2006	2007	2008
Poskytnuté úvěry celkem	650 560,6	799 351,5	915 974,8

Zdroj: vlastní zpracování

Stejně jako na českém bankovním trhu dochází v oblasti poskytování úvěrů k navyšování jejich objemu. Slovenské banky poskytovaly nejvíce úvěrů domácnostem a dále menším a středním firmám. Také na slovenský bankovní sektor dopadla světová finanční krize. Stejně tak jako v ČR i slovenský bankovní systém ji přestál bez větších obtíží. Také slovenské bankovní instituce se chovají obezřetně při poskytování úvěrů. Nicméně v roce 2008 dochází k navyšování rizikových úvěrů, kdy především menší podniky mají problémy se splácením úvěrů v důsledku zasažení ekonomické krize. Avšak dceřinné banky působící na slovenském bankovním trhu se dle pokynů matek řídily přísnějšími pravidly při poskytování úvěrů. V roce 2008 se snížil objem poskytnutých úvěrů oproti roku předešlému, došlo k poklesu asi o 32 168 mil.Sk.

Pro zjištění míry koncentrace bylo postupováno dle vzorce (4.1). Hodnoty HHI jsou znázorněny v následující tabulce 4.19.

Tab. 4.19: Vývoj hodnot HHI na trhu poskytnutých úvěrů v letech 2006-2008

	2006	2007	2008
HHI pro poskytnuté úvěry	0,1125	0,1173	0,1224

Zdroj: vlastní výpočty

Hodnoty HHI v oblasti poskytovaných úvěrů se také nachází v rozmezí, které určuje mírně koncentrovaný trh. Hodnoty HHI se drží na stejné úrovni. Podobně jako u celkových aktiv je hodnota HHI nejvyšší v roce 2008. Stejně jako v případě HHI pro poskytnuté úvěry na českém bankovním sektoru i na slovenském bankovním trhu je vyšší konkurence v případě poskytovaných úvěrů než-li na trhu vkladů. Taktéž byl rostoucí zájem o úvěry financován ze stabilních zdrojů od klientů. Na slovenském bankovním trhu mohou úvěry poskytovat i jiné nefinanční instituce, z tohoto pohledu existuje největší konkurence mezi finančními institucemi právě v této oblasti. Hodnoty HHI na trhu úvěrů dosahují nižších hodnot než na trhu depozit, jak uvidíme v další kapitole.

V tabulce 4.20 jsou zachyceny podíly největších bankovních institucí na trhu celkových úvěrů v mil. Sk i v % v letech 2006-2008.

Tab. 4.20: Podíly největších bankovních institucí na trhu celkových úvěrů v mil. Sk i v % v letech 2006-2008

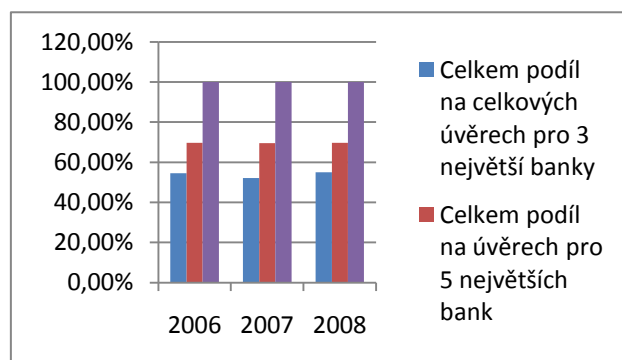
	2006	2007	2008
Slovenská spořitelna	129 520	156 776	172 061
Tatrabanka	105 363	140 097	173 644
Všeobecná úverová banka	89 169	119 931	158 532
Celkem podíl na celkových úvěrech pro 3 největší banky	324 052 (54,6%)	416 804 (52,1%)	504 237 (55,0%)
UniCreditBank	71 872	80 055	76 448
ČSOB	57 127	59 684	58 005
Celkem podíl na úvěrech pro 5 největších bank	453 051 (69,6%)	556 543 (69,5%)	638 690 (69,7%)
Poskytnuté úvěry za bank.sektor celkem	650 561 (100%)	799 352 (100%)	915 975 (100%)

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky lze sledovat mírný nárůst podílu největších bank na trhu celkových úvěrů. Nejnižších hodnot dosahoval v roce 2007, tento rok byl pro slovenský bankovní sektor charakteristický dominatním pokračujícím růstem úvěrů klientům. Oproti tomu v roce 2008 byly banky mateřských společností vedeny k obezřetnému podnikání, a tedy i v poskytování úvěrů bylo třeba více prověřovat bonitu svých klientů. V roce 2008 dosahuje podíl největších bank 69,7 % podílu na trhu celkových úvěrů. Vypočtené hodnoty z tabulky 4.20 jsou znázorněny také pomocí grafu 4.13.

Avšak podíl největších bank na trhu úvěrů je nižší než na trhu vkladů, jak uvidíme v kapitole 4.6.4, která se zabývá měřením koncentrace na trhu depozit.

Graf 4.13: Podíly největších bank na trhu poskytnutých úvěrů v letech 2006-2008 v mil. Sk

Zdroj: vlastní zpracování

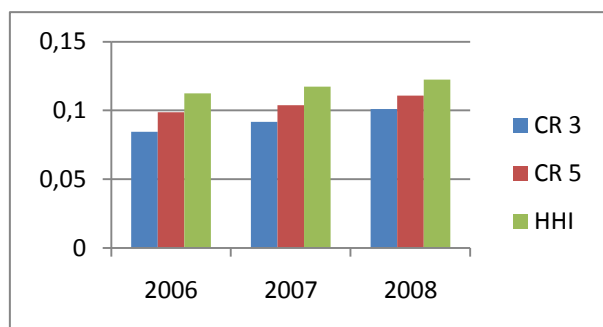
Níže uvedená tabulka 4.21 a graf 4.14 zachycují hodnoty pro indexy koncentrace na trhu poskytnutých úvěrů v letech 2006-2008.

Tab. 4.21: Hodnoty indexů koncentrace na trhu úvěrů v letech 2006-2008

	2006	2007	2008
CR 3	0,0846	0,0916	0,1011
CR 5	0,0988	0,1073	0,1121
HHI	0,1125	0,1173	0,1224

Zdroj: vlastní výpočty dle tabulky 4.20

Graf 4.11: Vývoj hodnot indexů koncentrace na trhu úvěrů v letech 2006-2008

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu lze vidět mírně rostoucí trend indexů koncentrace. V roce 2008 dosahují všechny indexy nejvyšších hodnot, index CR 3 hodnoty 0,1011, index CR 5 0,1121 a HHI dosahuje hodnot 0,1224. I přes mírné zvýšení, dosahuje HHI dobrých hodnot, které se blíží k hodnotě 0,1, což je velmi pozitivní jev, který značí dobrou konkurenci na daném trhu.

4.5.4 Měření koncentrace na trhu přijatých depozit

Jako poslední oblast pro zjištění míry koncentrace na daném trhu byla použita oblast přijatých depozit. Vstupními daty byly hodnoty depozit pro jednotlivé bankovní instituce, které jsou součástí Přílohy č. 6. Údaje byly zjištěny v mil. Sk v letech 2006-2008.

Následující tabulka 4.22 zachycuje vývoj celkových přijatých vkladů na slovenském bankovním sektoru v mil. Sk.

Tab. 4.22: Vývoj celkových přijatých depozit na slovenském bankovním sektoru v mil.Sk v letech 2006-2008

	2006	2007	2008
Celkové přijaté vklady	924 121,9	1 055 671,2	1 217 882

Zdroj: data za jednotlivé banky

Hodnoty vkladů se v jednotlivých letech také zvyšují stejně jako u trhu aktiv a úvěrů. Dokonce došlo v roce 2008 k vyššímu nárůstu vkladů než v roce 2007, což je známkou stabilního systému, ve který neztratily subjekty důvěru i přes probíhající krizi ve světě.

Tabulka 4.23 vypočtené hodnoty pro HHI na trhu přijatých depozit.

Tab. 4.23: Hodnoty HHI pro přijatá depozita

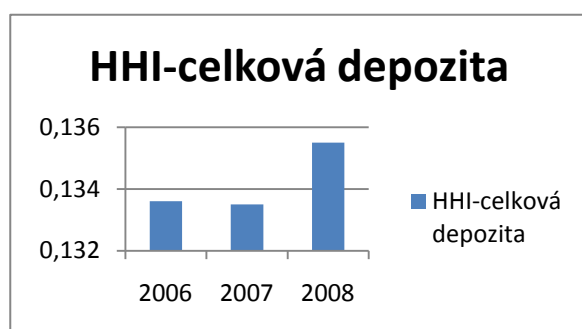
	2006	2007	2008
HHI-celková depozita	0,1336	0,1335	0,1355

Zdroj: vlastní výpočty

Hodnoty HHI se ve všech sledovaných letech pohybují v rozmezí od 0,1 do 0,18. Toto rozmezí charakterizuje mírně koncentrované prostředí, resp. existenci dostatečné konkurence mezi bankovními subjekty na trhu depozit. Hodnoty HHI se pohybují téměř na srovnatelné úrovni v každém roce. Nejvyšších hodnot dosáhl v roce 2008, a to 1 355. I přesto, že v roce 2008 dosahuje HHI nejvyšších hodnot, není to příliš velký nárůst oproti loňskému roku. Lze konstatovat, že klienti v jednotlivých letech ukládají své úspory do stejných bankovních institucí, dávají přednost především větším bankám. I tak působí na trhu dostatek subjektů, klienti mají možnost výběru a banky se snaží získat si je na svou stranu, nabídnout jim lepší podmínky než konkurence. Ke konci roku 2008 působilo na slovenském trhu 27 bank, což je největší počet oproti předchozím obdobím.

Hodnoty HHI jsou znázorněny také v grafu 4.12.

Graf 4.12: Vývoj hodnot HHI v letech 2006-2008

Zdroj: vlastní zpracování

Také na trhu depozit se větší měrou podílí na jejich objemu převážně velké banky. V tabulce 4.24 jsou zachyceny podíly tří a pěti největších bank určené dle nejvyššího

objemu sledované položky, v našem případě tedy dle objemu přijatých vkladů. Podíly největších bank jsou uvedeny jak v mil. Sk tak v %.

Tab. 4.24: Podíly tří a pěti největších bank na trhu vkladů v mil.Sk i v % za období 2006-2008

	2006	2007	2008
Slovenská spořitelna	210 029	229 996	257 972
Všeobecná úverová banka	179 084	205 137	244 960
Tatrabanka	159 946	186 560	224 590
Celkem podíl na vkladech pro 3 největší banky	549 059 (59,4%)	621 693 (58,9%)	727 522 (59,7%)
UniCreditBank	73 948	77 015	82 155
ČSOB	56 927	65 954	73 309
Celkem podíl na vkladech pro 5 největších bank	679 934 (73,5%)	764 662 (72,3%)	882 986 (72,5%)
Přijaté vklady za bank.sektor celkem	924 122 (100%)	1 055 672 (100%)	1 217 882 (100%)

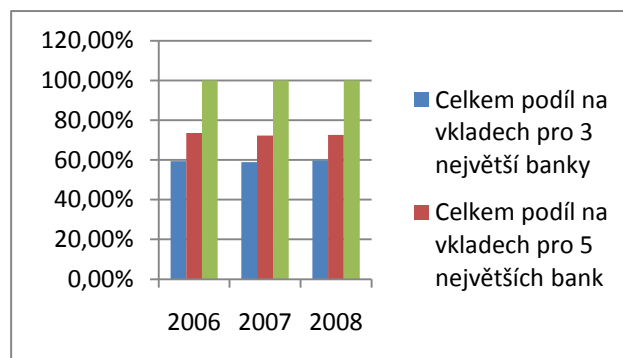
Zdroj: vlastní zpracování

Podíly největších bank se ve sledovaném období pohybují na podobné úrovni. Podíly za všech pět největších bank se pohybují kolem 72,5 %. Lze říci, že klienti v daném období nemění své preference, co se týče vkládání úspor u bankovních subjektů. Nejvíce vkladů přijímají velké banky. Jak lze vidět na trhu vkladů se více podílí velké banky, oproti trhu úvěrů, kde je podíl největších bank nižší (viz tabulka 4.20). Také v uvedené tabulce 4.20 a 4.24 lze sledovat vyšší objem vkladů oproti úvěrům, což je pozitivní pro bankovní instituce, které tak díky dostatečnému množství vkladů mají dostatek zdrojů pro financování úvěrů.

Stejně jako v případě ČR, mají i na slovenském trhu výhodu stavební spořitelny či banky poskytující stavební spoření, které je pro veřejnost stále jedním z nejpoužívanějších forem investování díky státní podpoře.

Podíly největších bank na trhu depozit z tabulky 4.24 jsou také zachyceny v grafu 4.13.

Graf 4.13: Podíly největších bank na trhu vkladů v letech 2006-2008

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce 4.25 budou stanoveny hodnoty jednotlivých indexů pro měření koncentrace na trhu depozit a následně budou tyto hodnoty znázorněny v grafu 4.14.

Tab. 4.25: Hodnoty indexů koncentrace na trhu depozit v letech 2006-2008

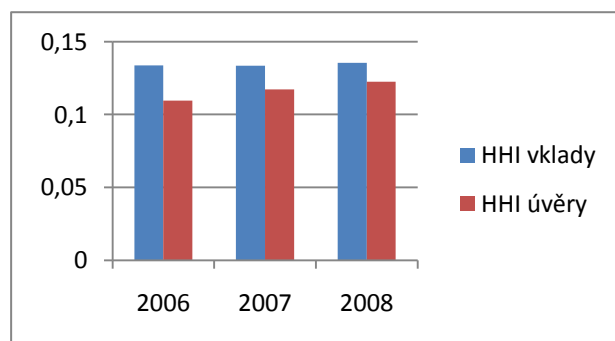
	2006	2007	2008
CR 3	0,1191	0,1164	0,1193
CR 5	0,1261	0,1256	0,1275
HHI	0,1336	0,1335	0,1355

Zdroj: vlastní výpočty dle vzorce (4.1)

Nejvyšších hodnot dosahují všechny indexy v roce 2008, což může být dano světovou krizí, která zasáhla v menší míře i banky působící na Slovensku. Klienti vkládali své finanční prostředky raději do velkých bank, kde cítí větší jistotu pro uložení svých úspor. Indexy koncentrace dosahují nejnižších hodnot v roce 2007, tento rok byl velmi produktivním rokem slovenské ekonomiky, dařilo se úspěšně všem oborům a také domácnosti měly dostatek finančních prostředků, které ukládaly u různých bankovních institucí. V roce 2008 dochází ke snižování zisků podniků, snižování tržeb, roste nezaměstnanost, lidé ztrácejí práci, snižují se jim jejich příjmy, proto mají větší důvěru ve velké banky, u kterých se předpokládá, že krizi zvládnou lépe než ostatní a klienti tak o své peníze neprijdou.

V níže uvedeném grafu 4.14 je zachycen vývoj Herfindhal-Hirschmanova indexu na poměru vklady/úvěry na slovenském bankovním sektoru.

Graf 4.14: Vývoj HHI na poměru vklady/úvěry v letech 2006-2008

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu 4.14 lze vidět, že poměr vklady/úvěry je vysoký. U bank stále převažuje vyšší podíl vkladů než úvěrů. Postupem času, ale lze sledovat klesající trend HHI v oblasti

podílu vkladů na úvěrech. Nejmenší rozdíl mezi vklady a úvěry nastal v roce 2008. Lze předpokládat, že tato situace bude trvat i v roce následujícím.

4.6 Zhodnocení konkurence na slovenském bankovním sektoru

Na slovenském bankovním sektoru byla provedena analýza konkurenceschopnosti pomocí indexů koncentrace, a to CR 3, CR 5 a HHI. Jednotlivé indexy byly použity na trhu celkových aktiv, úvěrů a depozit. Analyzované údaje byly zjišťovány z výročních zpráv jednotlivých bank za období 2006-2008.

Dle dosažených výsledků lze považovat slovenský bankovní sektor za konkurenceschopný. Hodnoty HHI se pohybovaly v rozmezí od 0,1 do 0,18, což je charakteristické pro mírně koncentrované prostředí, tzn. na daném území působí dostatečný počet subjektů nabízejících finanční služby. Čím je hodnota HHI nižší, tím větší existuje na daném trhu konkurence. Nejnižších hodnot dosahoval HHI na trhu úvěrů, a to 0,1125. Zároveň také podíl největších bank dosáhl nejnižšího podílu na úvěrech, a to 69 %, oproti podílu na trhu vkladů, který byl kolem 73 %.

Stejně jako v České republice mohou i na Slovensku nabízet úvěry i jiné instituce než bankovní, proto je konkurence na tomto trhu nejvyšší. Oproti tomu konkurence na trhu depozit už je nižší, vzhledem k tomu, že přijímat depozita mohou pouze banky, které k této činnosti získají povolení od centrální banky, v tomto případě od NBS. Ve výhodě jsou také instituce, které buďto nabízejí mezi svými službami i stavební spoření, nebo přímo specializované stavební spořitelny. Pro veřejnost představuje stavební spoření nejčastější formu investování svých finančních prostředků díky získané státní podpoře.

4.7 Srovnání konkurenceschopnosti na českém a slovenském bankovním trhu

Při zjišťování úrovně konkurenceschopnosti českého a slovenského bankovního trhu bylo použito následujících indexů pro určení míry koncentrace trhu: index CR 3, CR 5 a Herfindhal-Hirschmanův index míry koncentrace trhu, dále byly zjišťovány podíly největších bankovních institucí působících na daných trzích. V běžné praxi se nejčastěji používá HHI, který využívají centrální banky pro zjišťování konkurenceschopnosti na

bankovních trzích. Na základě hodnot tohoto indexu také centrální banky povolují fúze či akvizice na daném trhu.

Míra koncentrace na obou bankovních trzích byla zjišťována za období 2006-2008. Na základě provedených vlastních výpočtů a výsledků jednotlivých indexů bylo zjištěno, že v obou zkoumaných ekonomikách lze považovat bankovní prostředí za mírně koncentrované, resp. dostatečně konkurenceschopné. Indexy koncentrace trhu byly použity postupně na trhu celkových aktiv, úvěrů a vkladů na českém a slovenském bankovním trhu. Stanovená kritéria pro určení mírně koncentrovaného prostředí byla splněna ve všech sledovaných případech. Mírně koncentrované prostředí znamená, že na daném trhu působí dostatečné množství bankovních subjektů, které si mezi sebou konkurují, ale pokud by došlo ke zvýšení koncentrace, znamenalo by to pokles úrovně konkurence a naopak.

Ve sledovaném období také došlo k několika fúzím a akvizicím středně velkých zahraničních bank, jak na českém tak i na slovenském bankovním sektoru. Právě z důvodů různých fúzí a akvizic je pro centrální banky důležité sledovat, zda nebude splynutím narušena dosavadní rovnováha na trhu. Proto se centrální banky v případě povolení fúze rozhodují na základě Herfindhal-Hirschmanova indexu. Pro hlubší analýzu bankovního trhu mohou být také použity i jiné indexy jako např. Lernerův index, který používá i ČNB nebo také Hallův a Tidmanův index, apod.

Následující tabulky zachycují hodnoty zjištěné na českém a slovenském bankovním trhu.

Tab. 4.26: Hodnoty pro celková aktiva zjištěná na obou bankovních trzích

ČR	2006	2007	2008
Aktiva celkem	3 049 776 mil. Kč	3 603 702 mil. Kč	3 871 853 mil. Kč
Podíl největších bank na aktivech	66%	66,5%	62,5%
HHI – aktiva	0,1177	0,1225	0,1097
SR	2006	2007	2008
Aktiva celkem	1 384 740 mil. Sk	1 603 908 mil. Sk	1 849 211 mil. Sk
Podíl největších bank na aktivech	73%	69%	74%
HHI – aktiva	0,1221	0,1175	0,1285

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedených tabulek lze sledovat v obou zemích nárůst celkových aktiv. Pro oba bankovní sektory je charakteristické, že nárůst aktiv v roce 2008 nebyl tak výrazný jako v roce předchozím. Podíly největších bank na celkových aktivech dosahují vyšších hodnot na Slovensku, což je dáno menším počtem subjektů působících na slovenském bankovním trhu. Velké banky zde tak zaujímají vyšší postavení. To se také projevuje v hodnotách pro

HHI. Hodnoty HHI jsou vyšší na trhu aktiv pro slovenské banky, přeci jen je zde nižší konkurence ve srovnání s ČR, ale hodnoty HHI se pohybují v rozmezí pro mírně koncentrovaný bankovní sektor.

Tab. 4.27: Hodnoty pro trh úvěrů na obou bankovních trzích

ČR	2006	2007	2008
Úvěry celkem	1 412 855 mil. Kč	1 772 988 mil. Kč	2 038 721 mil. Kč
Podíl největších bank na úvěrech	66%	64%	62%
HHI – úvěry	0,1076	0,10819	0,1017
SR	2006	2007	2008
Úvěry celkem	650 560 mil. Sk	799 352 mil. Sk	915 975 mil. Sk
Podíl největších bank na úvěrech	69,6%	69,5%	69,7%
HHI - úvěry	0,1125	0,1173	0,1224

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky 4.27 pro hodnoty zjištěné na trzích úvěrů lze sledovat v obou zemích rostoucí trend v poskytnutých úvěrech. Avšak na českém bankovním sektoru dochází ke snižování podílu velkých bank na trhu úvěrů, zatímco na slovenském trhu se podíl největších bank příliš nezměnil a zůstává konstantní. Slovenská republika má o polovinu méně obyvatel než ČR, také rozloha území je menší, proto působí na trhu také méně bankovních institucí než v ČR a větší banky jsou tak v přesile. Hodnoty HHI na trhu úvěrů jsou na slovenském trhu také vyšší, avšak stejně jako na tuzemském bankovním sektoru, zde působí největší konkurence mezi finančními subjekty. Jak již bylo uvedeno, úvěry mohou poskytovat i jiné instituce než bankovní, klienti nemají specifické nároky a preference na dané subjekty. Většinou převládá tendence: „Kdo půjčí víc, toho si zvolím.“

I přesto lze považovat oblast úvěrů na tuzemském bankovním sektoru za více konkurenční než na slovenském bankovním trhu.

Poslední tabulka 4.28 znázorňuje hodnoty pro trh depozit na obou trzích v letech 2006-2008.

Tab. 4.28: Hodnoty na trhu depozit pro český i slovenský bankovní sektor v letech 2006-2008

ČR	2006	2007	2008
Vklady celkem	2 145 985 mil. Kč	2 466 753 mil. Kč	2 801 336 mil. Kč
Podíl největších bank na vkladech	69%	69,3%	65,2%
HHI – vklady	0,1317	0,1332	0,1178
SR	2006	2007	2008
Vklady celkem	924 122 mil. Sk	1 055 671 mil. Sk	1 217 882 mil. Sk
Podíl největších bank na vkladech	73%	72,3%	72,5%
HHI – vklady	0,1336	0,1335	0,1355

Zdroj: vlastní zpracování

Na bankovních trzích obou států lze vidět nárůst vkladů během jednotlivých let. Dokonce v roce 2008 byl tento nárůst vyšší než v roce 2007, což je velmi pozitivní faktor, který charakterizuje stabilní bankovní systém. Podíly největších bank se oproti trhu úvěrů zvýšily v obou zemích. Přijímat vklady mohou pouze bankovní instituce, které mají k této činnosti povolení, proto je také konkurence na tomto trhu nižší než na trhu úvěrů. Zároveň jsou zvýhodněny stavební spořitelny a banky nabízející stavební spoření, kterého využívá převážná část široké veřejnosti díky státní podpoře. Právě v této oblasti dochází v dnešní době k velkému soupeření mezi subjekty, kdy nabízejí svým novým klientům bezplatné uzavření smlouvy, počáteční vklad či jiná zvýhodnění. Dle HHI vidíme, že v obou zemích se hodnoty pohybují na podobné úrovni kolem 0,13, což je známkou dostatečně konkurenčního prostředí.

Na základě těchto hodnot a srovnání lze konstatovat, že obě země disponují stabilním a konkurenceschopným bankovním systémem. Na trhu celkových aktiv a úvěrů působí na českém bankovním trhu větší konkurence mezi bankovními subjekty, v oblasti depozit jsou oba bankovní sektory stejně konkurenční. Na obou bankovních trzích se na produkci nejvíce podílí velké banky převážně se zahraničním kapitálem. Na slovenském bankovníctví je podíl největších bank na celkové produkci vyšší než v ČR, přeci jen v České republice působí více bankovních institucí než na Slovensku.

5 Závěr

Ačkoli je bankovní prostředí české i slovenské ekonomiky považováno za dostatečně konkurenční, mohou se objevovat pochybnosti, zda na bankovním sektoru nepůsobí banky s jednoznačným dominantním postavením na trhu.

Konkurenci je třeba chápat jako proces, kde se střetávají zájmy jednotlivých subjektů na trhu – bankovních institucí nabízejících a poskytujících své produkty a služby a na trhu klientů, kteří jsou ochotni zapůjčit své finanční prostředky nebo naopak potřebují tyto finanční prostředky získat, ať již pro svou soukromou potřebu nebo ekonomickou činnost.

Cílem diplomové práce bylo provést srovnání konkurenceschopnosti na bankovním trhu v České a Slovenské republice. Pomocí indexů konkurenceschopnosti určit o jaké prostředí se jedná, dosažené výsledky zhodnotit a následně porovnat úroveň konkurenceschopnosti bankovních sektorů obou zemí.

Práce byla rozdělena na dvě části, a to na část teoretickou a praktickou. V teoretické části byly popsány faktory ovlivňující strukturu bankovního systému, následně zde byla popsána současná situace na českém a slovenském bankovním trhu. Zároveň zde byly definovány a vysvětleny základní pojmy a obecné předpoklady pro existenci konkurence.

Stěžejní částí bylo provedení analýzy a následné srovnání konkurenceschopnosti na bankovních trzích obou sledovaných zemích, což bylo náplní praktické části práce. Analýza konkurenceschopnosti byla provedena za celý bankovní sektor České a Slovenské republiky v letech 2006-2008. Potřebné vstupní údaje byly zjišťovány za toto období. Pro stanovení úrovně konkurenceschopnosti byly vybrány indexy koncentrace trhu, a to index CR 3, CR 5 a Herfindhal-Hirschmanův index. Tyto indexy byly postupně použity na trhu celkových aktiv, poskytnutých úvěrů a přijatých depozit. Dle dosažených výsledků byla zjištěna úroveň konkurence v bankovním prostředí obou zemí a následně byly tyto výsledky porovnány.

Během analyzovaného období dosahovaly hodnoty Herfindhal-Hirschmanova indexu na všech sledovaných trzích požadovaných hodnot pro mírně koncentrované prostředí, což je známkou dostatečně konkurenčního prostředí. Zároveň to znamená, že žádná z bankovních institucí nedosahuje dominantního postavení na trhu.

Ačkoli se na celkové produkci českého i slovenského bankovního sektoru nejvíce podílí skupina velkých bank, která je převážně vlastněna zahraničními subjekty, lze považovat oba bankovní systémy za mírně koncentrované.

Na základě provedené analýzy a následného srovnání obou bankovních sektorů lze konstatovat, že úroveň konkurenceschopnosti bankovních sektorů České i Slovenské republiky se vyvíjí podobným způsobem. Na českém bankovním trhu je patrná existence vyšší konkurence než na bankovním trhu Slovenska. Avšak na obou trzích působí dostatečné množství bankovních institucí, které si navzájem konkurují. Pro oba bankovní sektory je charakteristická vyšší konkurence na trhu poskytnutých úvěrů než na trhu depozit.

Konkurenční prostředí je velice kladným jevem pro rozvoj ekonomiky. Znamená to, že se bankovní instituce snaží získat své klienty, rozšiřují nabídku svých produktů a služeb, snaží se zajistit kvalitní a nejjednodušší cestu ke klientům, během tohoto procesu musí dbát na efektivitu svého hospodaření. Konkurence je pozitivní faktor i z hlediska snižování nákladů. Dostatečně konkurenční prostředí je také důležité z hlediska ochrany klientů před nadměrným zvyšováním poplatků, zároveň motivuje banky k vyšší soutěživosti v boji o zákazníka.

Seznam použité literatury

Knihy, příspěvky ve sborníku

1. ALLEN, F., GALE, D. *Comparing Financial Systems*. Cambridge, London: MIT Press, 2000. ISBN 0-262-01177-8.
2. BĚHAN, P. *Dominantní postavení na trhu a jeho zneužití: právní úprava ES a v ČR*. 1.vyd. Praha: Prospektum. 2002. 188 s. ISBN 80-7175-112-X.
3. ČIHOVSKÝ, L. *Marketing konkurenceschopnosti I*. 1.vyd. Praha: Radix. 2002. 270 s. ISBN 80-86031-35-7.
4. KAŠPAROVSKÁ, V. a kol. *Řízení obchodních bank*. 1.vyd. Praha: C.H. Beck. 2006. 339 s. ISBN 80-7179-381-7.
5. MATOUŠEK, R. *Towards sound and efficient banking systems*. 1.vyd. Slezská univerzita v Opavě. 2007. 101 s. ISBN 978-80-7248-426-3.
6. MEJSTŘÍK, M. *Základní principy bankovníctví*. 1.vyd. Praha: Karolinum. 2009. 627 s. ISBN 978-80-246-1500-4.
7. MERVART, J. *České banky v kontextu světového vývoje*. 1.vyd. Praha: NLN. 1998. 162 s. ISBN 80-7106-236-7.
8. MIKOLÁŠ, Z. *Jak zvýšit konkurenceschopnost podniku: konkurenční potenciál a dynamika podnikání*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing. 2005. 198 s. ISBN 80-247-1277-6.
9. PETRJÁNOŠOVÁ, B. *Bankovníctví II*. 1.vyd. Brno: MU. 2000. 167 s. ISBN 80-210-2503-4.
10. POLOUČEK, S. a kol. *Bankovníctví*. 1.vyd. Praha: C.H. Beck. 2006. 716 s. ISBN 80-7179-462-7.
11. POLOUČEK, S. *České bankovníctví na přelomu tisíciletí*. 1.vyd. Ostrava: ETHICS. 1999. 208 s. ISBN 80-238-3982-9.
12. POLOUČEK, S. *Peníze, banky, finanční trhy*. 1.vyd. Praha: C.H. Beck. 2009. 415s. ISBN 80-978-7400-152-9.
13. PORTER, M., E. *Konkurenční výhoda (jak tvořit a udržet si nadprůměrný výkon)*. překl. Irgl. V. Praha: Victoria Publishing. 626 s. ISBN 80-85605-12-0.
14. RAUS, D. *Hospodářská soutěž po vstupu ČR do EU*. 1.vyd. Brno: CP Books. 2005. 359 s. ISBN 80-251-0394-3.

15. REJMAN, L. *Slovník cizích slov*. 3.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. 1971. 414 s.
16. SAMUELSON, P. A., NORDHAUS, W.D. *Ekonomie*. 1.vyd. Praha: NS Svoboda. 2007. 775 s. ISBN 978-80-205-0590-3.
17. SMITH, A. *Pojednání o podstatě a původu bohatství národů*. Praha: Liberální institut. 2001. 986 s. ISBN 80-86389-15-4.
18. TORRES, M. BERNARDO, I. CIGÁNKOVÁ, S. *Marketing bankovních služeb*. 1.vyd. Bankovní institut. 1995. 280 s.

Tištěná periodika

19. Článek: Konkurencia na slovenskom bankovom trhu. V časopise Bankovníctvo. roč.16, 10/2008. str. 20-26.
20. Odborný časopis: Ekonomická revue. Ročník VIII. č. 3. 2005. Vyd. VŠB – Technická univerzita Ostrava. ISSN 1212-3951.

Elektronické publikace

21. Zpráva o finanční stabilitě ČNB z roku 2008. Dostupné z WWW http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2_008-2009/index.html
22. Zpráva ČNB o výkonu bankovního dohledu z roku 2005. Dostupná z WWW: http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_sektor/analyticke_pub/download/bd_2005_c.pdf
23. Zpráva ČNB o dohledu nad finančním trhem z roku 2008. Dostupná z WWW: http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/dnft_zpravy/download/dnft_2008_cz.pdf
24. Článek o počtech zaměstnanců z 26.6.2009. Dostupný z WWW: http://www.financninoviny.cz/tema/index_view.php?id=384977
25. Článek: Banky rozšiřují počet poboček bez ohledu na finanční krizi z 1.4.2009. Dostupný na WWW: www.finance.idnes.cz, http://finance.idnes.cz/banky-rozsiruji-pocet-pobocek-bez-ohledu-na-financni-krizi-pa6-/bank.asp?c=A090331_101600_bank_fib
26. Odborné články. Dostupné z WWW <http://www.bankovnictvi.ihned.cz/fokus>
27. Údaje o obyvatelstvu na území ČR z 26.2.2010 Dostupné z WWW http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_lide

28. Základní údaje o finančním sektoru z ČNB. Dostupné z WWW
http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/zakl_informace_o_fin_sektoru/banky/bs_ukazatele_tab07.html
29. Výroční zpráva NBS z r. 1998. Dostupné z WWW
http://www.nbs.sk/img/Documents/Publikacie%5CVyrocnasprava%5CVSK1998%5CVS1998_kap03.pdf
30. Údaje o obyvatelstvu na území SR z 3.3.2010 Dostupné z WWW
<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=5639>
31. Odborný článek o Herfindhal-Hirschmanově indexu. Dostupné z WWW
<http://www.justice.gov/atr/public/testimony/hhi.htm>
32. Systém časových řad ARAD. Dostupné z WWW
<http://www.cnb.cz/docs/ARADY/HTML/index.htm>
33. Dohled nad finančním trhem ČNB. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz>
34. Článek: Konkurence a efektivnost v českém bankovním sektoru. Dostupné z WWW:
http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2007/FS_2007_clanek_3.pdf
35. Analýza slovenského bankového sektora NBS. Dostupné z WWW: <http://www.nbs.sk>
36. Výroční zprávy jednotlivých bankovních institucí dostupné na jejich www stránkách

Zákony

37. Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách.

Seznam zkratek

apod.	a podobně
atd.	a tak dále
as.	akciová společnost
bank.	bankovní
CR 3	index, který udává podíl tří největších bank na celkové produkci sledované položky
CR 5	index, který udává podíl pěti největších ban na celkové produkci sledované položky
č.	číslo
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČS	Česká spořitelna
ČSFR	Česko-slovenská federativní republika
ČSOB	Československá obchodní banka
EUR	eura
HHI	Herfindhal-Hirschmanův index pro určení koncentrace na vybraných položkách
kap.	kapitola
KB	Komerční banka
Kč	české koruny
mil.	milion
MMF	Mezinárodní měnový fond
např.	například
NBS	Národná banka Slovenska
podkap.	podkapitola
roč.	ročník
SP	Slovenská sporitelna
SR	Slovenská republika
Sk	slovenské koruny
str.	strana
Tab.	tabulka
tzn.	to znamená

tzv.	takzvaně
VUB	Všeobecná úvěrová banka
%	procenta
www	webové stránky
zahr.	zahraniční

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 30.4.2010.

.....
Lucie Červinková

Adresa trvalého pobytu studenta:

Spáčilova 3035, 767 01, Kroměříž

Seznam příloh

Příloha č. 1	Aktiva jednotlivých bank působících na území ČR v mil. Kč v letech 2006-2008
Příloha č. 2	Hodnoty úvěrů jednotlivých bankovních institucí v mil. Kč za období 2006-2008
Příloha č. 3	Vklady klientů u českých bankovních institucí v mil. Kč v letech 2006-2008
Příloha č. 4	Hodnoty aktiv za slovenské bankovní subjekty v mil. Sk v letech 2006-2008
Příloha č. 5	Hodnoty poskytnutých úvěrů u slovenských bank v mil. Sk v letech 2006-2008
Příloha č. 6	Přijatá depozita ve slovenských bankách vyjádřená v mil. Sk za období 2006-2008

Příloha č. 1

Aktiva jednotlivých bank působících na území ČR v mil. Kč v letech 2006-2008

	2006	2007	2008
Banco Popolare ČR, a.s.	965,5	1 025,00	3 149,20
Citibank Europe,plc	102 913,90	130 561,40	125 709,40
Commerzbank	70 951,70	81 306,10	88 531,10
Česká exportní banka	25 675	34 315	42 493
Česká spořitelna	585 162,00	665 046,00	728 799,00
Českomoravská stavební spořitelna	135 814	146 616	155 537
Českomoravská zár. a rozvoj.banka	51 749,90	57 109,30	75 505,40
ČSOB	613 177,00	788 177,00	706 376,00
Hypoteční banka	67 558,00	100 417,00	138 177,00
HYPO stavební spořitelna(sloučení s Raiffeisen)	31 726,40	32 893,40	
ING	59 624,90	56 691,60	128 631,70
GE Money Bank	72 783	84 875	98 556
JT banka	22 602,70	33 320,10	38 669,10
Komerční banka	512 250,00	588 692,00	609 962,00
LBBW Bank CZ(do r.2007-Bawag bank)	33 301,40	27 932,20	31 628,60
Modrá pyramida stavební spořitelna	63 740,70	67 824,60	70 705,10
PPF banka	24 498,40	27 416,80	44 710,10
Raiffeisen stavební spořitelna	41 665,10	45 045,10	79 812,50
Raiffeisenbank, a.s.	89 677	116 763	181 762
E-banka	21 514,90	26 714,50	
Raiffeisen im Stiftland, pobočka Cheb		1 393,70	1 773,1
Stavební spořitelna České spořitelny	90 846	96 156	98 248
The Royal Bank of Scotland (ABN AMRO Bank)	43 178,70	52 148,70	55 476,00
UniCreditBank Czech Republic		268 935	278 681
HVB Bank	179 344		
Živnostenská banka, a.s.	52 410		
Volksbank CZ	25 414	36 448	47 784
Wustenrot-stavební spořitelna	28 436,60	31 564,90	34 276,20
Wustenrot hypoteční banka	2 795,80	4 314,20	6 900,40
Aktiva celkem	3 049 776,8	3 603 701,9	3 871 853,1

Příloha č. 2

Hodnoty úvěrů jednotlivých bankovních institucí v mil. Kč za období 2006-2008

	2006	2007	2008
Banco Popolare ČR, a.s.	337,7	514,7	2195,1
Citibank Europe,plc	32213,6	36482,1	49173,80
Commerzbank	38 014,90	57204,6	63457,5
Česká exportní banka	9099	17671	32 106
Česká spořitelna	296498	376500	412472
Českomoravská stavební spořitelna	61 878,70	79 502,30	100 422,80
Českomoravská zár. a rozvoj.banka	32 031,60	28 690,30	25 687,60
ČSOB	203 842	247 578	230 383
GE Money Bank	59064,1	74850,5	85882,4
HYPO stav.spořitelna	2 058,80	4 020,30	
Hypoteční banka	64 889	96 375	119 813
ING	10 324,10	13 146,70	27 489,90
JT banka	16834,3	26009,9	29927,1
Komerční banka	223 171	267525	318 534
LBBW Bank CZ(do r.2007-Bawag bank)	21032,2	23277,8	23821,8
Modrá pyramida stavební spořitelna	24 358,10	32 588,70	38 811,60
PPF banka	9384,7	7562,8	8838,5
Raiffeisen stavební spořitelna	11762,9	16161,8	25191,1
Raiffeisenbank, a.s.	68252,2	97064,3	138705,2
E-banka	10 400,10	11 066,20	
Raiffeisen im Stiftland, pobočka Cheb		1248,9	1616,8
Stavební spořitelna České spořitelny	23989	33250	42554
The Royal Bank of Scotland (ABN AMRO Bank)	16262,5	20973	20223
UniCreditBank Czech Republic		153 187	173856
HVB Bank	106701		
Živnostenská banka, a.s.	35122		
Volksbank CZ	21020	30161	39059
Wustenrot-stavební spořitelna	11703	16288,8	21784,3
Wustenrot hypoteční banka	2610,5	4086,4	6715,4
Úvěry celkem	1412855	1772987,1	2038720,9

Příloha č. 3

Vklady klientů u českých bankovních institucí v mil. Kč v letech 2006-2008

	2006	2007	2008
Banco Popolare ČR, a.s.	386,7	442,7	1 144,80
Citibank Europe,plc	68 890,70	86 497,80	72 901,40
Commerzbank	20 081,40	21 186,30	24 076,30
Česká exportní banka	1 933	1 985	2 350
Česká spořitelna	430 658	474 405	521 571
Českomoravská stavební spořitelna	127 921,10	138 048,10	145 133,20
Českomoravská zár. a rozvoj.banka	12 015,10	20 349,90	44 100,90
ČSOB	453 774	543 964	560 104
GE Money Bank	51 878,30	61 112,30	71 957,20
HYPO stav.spořitelna	27 990,40	29 828,90	
Hypoteční banka	467,00	1 578	594,00
ING	32 329,30	36 479,40	64 023,10
JT banka	19 360,90	27 109,20	31 819,70
Komerční banka	398 137	453 762	461 104
LBBW Bank CZ(do r.2007-Bawag bank)	13 536,10	12 895,50	18 488,90
Modrá pyramida stavební spořitelna	59 678,40	64 050,60	65 805,50
PPF banka	18 467,70	20 897,70	34 947,90
Raiffeisen stavební spořitelna	39 658,90	42 905,60	74 559,30
Raiffeisenbank, a.s.	56 474,60	72 265,10	112 283,20
E-banka	17 252,80	21 513,20	
Raiffeisen im Stiftland, pobočka Cheb		1 374,60	1 724,90
Stavební spořitelna České spořitelny	87 065	89 827	93 125
The Royal Bank of Scotland (ABN AMRO Bank)	23 355,70	24 279,80	20 719
UniCreditBank Czech Republic		166 322	170 770
HVB Bank	104 161		
Živnostenská banka, a.s.	36 672		
Volksbank CZ	14 832	20 538	23 458
Wustenrot-stavební spořitelna	27 079,30	29 954,10	31 316,80
Wustenrot hypoteční banka	1 928	3 181,30	153 258
Přijaté vklady celkem	2 145 984,5	2 466 753,1	2 801 336,1

Příloha č. 4

Hodnoty aktiv za slovenské bankovní subjekty v mil. Sk v letech 2006-2008

	2006	2007	2008
ČSOB, a.s.	154 235,60	170 493,40	199 603,40
Istrobanka	37 043,70	41 094,10	36 696,10
ČSOB stav.sporitelna, a.s.	7 016,70	6 507,50	5 496,40
Dexia banka Slovensko	54 854,60	70 466,10	81 799,30
Komerční banka Bratislava	4 534,50	7 256,10	9 640,10
OTP Banka Slovensko	44 510,10	48 842,50	48 832,50
Poštová banka, a.s.	26 252,40	34 658,10	43 994,7
Privatbanka	7 398,60	9 627,10	12 680,0
Prvá stavebná spořitelna	50 245,80	54 481,30	58 716,40
Slovenská spořitelna	297 908	303 913	378 282
Slovenská zár. a rozv.banka	15 909,8	15 974,6	14 441,1
Tatra banka	208 473,8	252 149,0	317 861,0
UniCredit Bank Slovakia(sloučení HVB a UniBanky 07)		135 352,30	140 152
UniBanka	50 116,20		
HVB Banka	72 560,80		
VOLKSBANK Slovensko	36 274,20	38 568,60	46 093,10
Všeobecná úverová banka	238 231	275 140	336 983
Wustenrot stavebná sporitelna	9 083,30	9 072,40	8 878,90
BRE Bank SA		165,9	5 643,70
Crédit Agricole Corporate and Investment Bank	12 442,50	21 728,00	16 214,23
Commerzbank Bratislava	4 372,50	9 090,20	6 355,80
ING Bank N.V.	46 098,30	85 725,70	55 264,10
JT banka	7 178,40	13 602,40	25 583,70
Aktiva celkem	1 384 741	1 603 908,30	1 849 211

Příloha č. 5

Hodnoty poskytnutých úvěrů u slovenských bank v mil. Sk v letech 2006-2008

	2006	2007	2008
ČSOB, a.s. (08-sloučení s Istrobankou)	57 127,20	59 684,40	58 004,80
Istrobanka	22 022,80	24 283,90	24 366,50
ČSOB stav.sporitelna, a.s.	2 195,60	2 472,40	2 585,50
Dexia banka Slovensko	28 711,80	38 018,30	48 475,50
Komerční banka Bratislava	2 916,60	4 083,80	5 821,20
OTP Banka Slovensko	25 473	30 412,60	35 181
Poštová banka, a.s.	8 943,40	10 939,10	17 979,70
Privatbanka	1 958,40	4 821,70	2 913,40
Prvá stavebná spořitelna	40 575,80	45 672,80	49 940,10
Slovenská spořitelna	129 520	156 776	172 061
Slovenská zár. a rozv.banka	9 160,10	8 711,90	8 715,70
Tatra banka	105 363,20	140 097,90	173 643,90
UniCredit Bank Slovakia		80 054,60	76 448
UniBanka	26 441,30		
HVB Bank	45 431,50		
VOLKSBANK Slovensko	21 502,80	26 306,20	29 454,30
Všeobecná úverová banka	89 169	119 931	158 532
Wustenrot stavebná sporitelna	5 196,80	5 881,30	5 907,40
BRE Bank SA		3 537	2 184,90
Crédit Agricole Corporate and Investment Bank	5 661,20	7 514,70	6 965,90
Commerzbank Bratislava	3 237,90	4 187,60	4 426,70
ING Bank N.V.	12 949,10	13 251,80	15 007,80
JT banka	7 003,10	12 712,50	17 359,40
Poskytnuté úvěry celkem	650 560,60	799 351,50	915 974,80

Příloha č. 6

Přijátá depozita ve slovenských bankách vyjádřená v mil. Sk za období 2006-2008

	2006	2007	2008
ČSOB, a.s. (08-sloučení s Istrobankou)	56 927,30	65 954,20	73 309,80
Istrobanka	21 123,10	24 332,80	21 802,80
ČSOB stav.sporitelna, a.s.	6 234,90	5 722,90	4 740,40
Dexia banka Slovensko	39 317,30	49 550,50	51 896,40
Komerční banka Bratislava	2 559,60	3 516,90	3 023,90
OTP Banka Slovensko	26 033,40	30 122,80	29 896,20
Poštová banka, a.s.	22 725,70	29 436,40	39 153,40
Privatbanka	4 288,60	6 608,30	7 165,50
Prvá stavebná spořitelna	40 826,10	44 107,70	48 890,70
Slovenská spořitelna	210 029	229 996	257 972
Slovenská zár. a rozv.banka	14 886	20 420	43 967
Tatra banka	159 946,50	186 560,40	224 590,90
UniCredit Bank Slovakia		77 015,20	82 155,10
UniBanka	35 536,70		
HVB Bank	38 411,70		
VOLKSBANK Slovensko	27 047,80	29 589,60	35 664,70
Všeobecná úverová banka	179 084	205 137	244 960
Wustenrot stavebná sporitelna	7 769,20	7 164,30	6 543,20
BRE Bank SA		139,1	5 600,70
Crédit Agricole Corporate and Investment Bank	5 943,90	8 127,80	5 529,40
Commerzbank Bratislava	1 268,80	1 929,50	1 755,50
ING Bank N.V.	19 796,50	21 746,30	21 642,10
JT banka	4 365,80	8 493,50	7 622,30
Přijaté vklady celkem	924121,9	1 055 671,20	1 217 882,00